Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ШОАТТА, 23 ноябрь, 1974 шу. ● № 140 (5429). ● Мах 2 кеп.

ПЯТИЛЕТКА КЪОАСТАМБЕШ ДОЛА ШУ

ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

Нйслагlча пятилетка диълагlча шера плани тlанйца социалистически декхараши ханал хьалха кхоачашдара шерра социалистически яхь йоарнжаьй Грозненски швейно-производственни объединене цехий коллективаша. Цу яхье укх шера цахаддаш хьалха латташ хьайоагlа Качаров Эдуард Сергеевича кулгалдеча Новогрозненски хlамаш тегача цеха коллектив. Товарни продукци арахецара шера плани тlанйца социалистически декхараши ханал цаl-ах бутт хьалха, 15 ноябре, кхоачашъяьй цеха хlамаш тегараша. Хlанзлехьа шера планагlа лаьрхlачул совгlа цар тийга кийчдаьд 8 эзар тайп-тайпара барзкъаш Хlьата ер шу чакхдалалехьа кхы 40—45 эзар барзкъа тегаргда цар.

Уж къахьегама толамаш доахача дика болх барца белгалбаьнна ба итташ бола хlамаш тега мастераш. Дlабахача итт бетта шоай шера задани кхоачашъяьй цехерча 70 болхлочо. Хlьата пхе шера задани кхоачаш а яь тlайоагlача пятилетка календарагlа къахьегаш я цехе хlамаш тега нйс мастер. Царех ба хlамаш тега мастераш Алексейчук Анна Михайловна, Байхотова Айтула, Галаева Люба, Дакаева Жовжан, Исаева Киса, Джабраилова Хьава, кхыбараш. Шоай къахьегама толамаш кхы тlа а тоадеш, хlанз хlара сменагlа нормаш юкъера лаьрхlача 150 процент кхоачашъю цар.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

Декхараш—ханал хьалха

Н. Апиенмова цlерагlча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода дукххача цехийн установкайн коллективаша бизза пайда нйбу шоай торонех. Цу даькъе къаьстта дика шоай къахьегам кхетамца вlаштlехьбаьккхаб Атаруков Ахьмад Гарунович керте латтача шоллагlча цеха технологаша. Пятилетка хьалхарча диъ шера план ханал дуккха хьалха кхоачаш а яь хlанз тlадоагlача шера февраль бетта чотах къахьегаш ба уж. Хlачзлехьа заданел совгlа арахнйцай итташ эзараш сомий маьха мехкдаьтта продукци.

Иштта дика къахьегаш я Дегтев Александр Ивановича кулгалдеча № 25-2 йолча установка коллектив. Цо ший диъ шера задани 13 ноябре кхоачашъяьй.

Р. ГОНЧАРОВА,
Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода экономист.

* * *

Цехаштa юкъе яьржача социалистически яхье хьалхалаттачарех я Дронкин Владимир Михайлович керте латтача цеха коллектив. Спирт арахецара пятилетка хьалхарча диъ шера задани 18 ноябре кхоачашъяьй цо. Ер шу чакхдалалехьа планал совгlа арахецаргья бlаьш эзараш сомий маьха товарни продукци.

Шоашта хьалхашка латта декхараш тlеххоачащдеш хьабоагlа полиэтилени феноли арахецача Чингарнев Заинды Хусейновичи Нырков Валентин Ивановичи керте латтача цехий химикаш. Товарни продукци арахецара 11 бетта план 17—19 ноябре кхоачашъяьй цар.

А. ТЕТЕРЕВА,
тха штате йоаца корр.

* * *

Дlабахача бетта нормал совгlа 18 эзар тонн халкъбоахама мухь дlа-хьа бихьаб Грозненски локомотивни депо тепловоза машиниста Григорьев Иван Степановича, кходаьд 12 тонн дизельни доагор. Пятилетка йолаелча гlоне цо кходаьд 58 тонн доагор. Ше дlаюгаш йола поезд массаза а нийсса графикагlа лелаю цо.

Укх шера тlанйца социалистически декхараш бархl бетта кхочаш а даь, 1975 шера март бетта чотах къахьегаш ва Иван Степанович.

А. ГЕРГИЕВ.

ДАИМ ХЬОКХАМ ТЕЛАШ

Грозненски «Трансмаш» завода болхлоша, продукцена реализаци яра итт бетта план тlеххоачаш а еш, планагlа лаьрхlачул совгlа маьхала яьккхай ткъаьи иттех эзар сома маьха товарни продукци. Укх бетта уж къахьегама толамаш кхы тlа а тоадеш къахьегаш я завода коллектив. Хьалхарча шин декада задани ханал хьалха кхоачашъяьй цо.

Дуккха болхлой ба заводе хlанзлехьа шоай пхе шера задани кхоачашъяь. Царех ва слесарь - резчик Харатян Владимир Гургенович, штамповщица Чернышева Клавдия Андреевна, слесарь - резчик Бадалян Георгий Иванович, токарь, коммунист Ечевский Анатолий Иванович, слесараш-сборщикаш Волков Олег Петрович, Саидов Султан-Ахмадович, токарь Мудаев Лаьча Исмаилович, шофер Цокаев Узды, штамповщица Жукова Антонина Алексеевна, кхы дуккха бараш а. Царех хlаране юкъера лаьрхlача шоай сменни нормаш 170—180 процент кхоачашъю.

Овсаре къахьегаш шоай декхар кхоачашдаь баьннарех лоархlаш ба уж. «Коллектива сий — са сий» яхача девизах къахьег цар. Дикен тlехдикен мара хилац цар кийчъю продукци. Социалистически яхье тlехьабусараш шоашта тlаккхебара дукха новкъостал ду цар. Слесара-сборщика Харатян Владимир Гургеновича итташ бола къона специалисташ кийчбаьб, хlаьта балха тlа тlехьавусаш вола массехк саг, ше новкъостал а деш социалистически яхье хьалхалаттараштa юкъевахийтав цо. Ше иштта къахьегаш воллашехьа корайоагlа цунна общественни балха тlа дакъа лацара йола ха а.

Цеха партийни организаце секретара декхараш цlенеи диззаи кхоачашду цо.

Завода къахьегама ветеран лоархlаш я Чернышева Клавдия Андреевна. Итт шу совгlа ха я цо цига балха моттиг ца хувцаш къахьега. Цу шерашка ткъо штамповщица кийчъяьй цо. Царех ба штамповщица Жукова Антонина Алексеевна, Кузнецова Раиса Константиновна. Шоай хьехархо санна новкъосташта хьокхам а телаш къахьегача цар а хlанзлехьа кхоачашъяьй пхе шера задани. Иштта къахьегаш йолча Клавдия Андреевнана завода болхлошта юкъе эггара хьалхарчарца коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цlи елар. Цу цlера сий даим лакха лоаттаду цо. Массехк шу да из профсоюза цехкома член къахьегамхой Грозненски горсовета депутати йола. Уж санна кхы дуккха а ба заводе шоай коллектива сий лакха лоаттадеш бола болхлой.

Б. КОСТОЕВ.

Хургболча хьувкъама йоакхо ю

Тlадоагlача шера бlаьсти дlаюврглолча культураштa лаьрхlа зяба 160 эзар гектар лаьтта аха дезаш ба укх шера республика механизатораш. Хlанзле 127 эзар гектар аьхад цар, дlадахача шера укх хана аьха хинначул 20 эзар гектар дукхагlа.

Кхоачашъяьй зяба лаьтта ахара план Надтеречни, Веденски районашкарча колхозашеи совхозашеи. Планагlа аха дезачох 95 процент зяба лаьтта аьха баьнна Наурски района механизатораш, хlаьта грозненцаша 90 процент аьхад.

Цхьабакъда республика цхьайолча районашка йоагlа йоакхо яц тlадоагlача шера чуэцаргбол а хьувкъама лард йоллара. Иштта, Гудермески районе планагlа аха дезачох хlанз а 62 процент мара аьхадац зяба лаьтта, хlаьта Ножай-Юртовски районе—72 процент, Урус-Мартановски — 67 процент. Къаьстта во вlаштlехьдаьхад зяба лаьтта ахара балхаш Назрановски, Шелковской районашка. Планагlа аха дезачох 50 процент гаргга мара зяба лаьтта аьхадац цу районашка.

Юртбоахама культураш чуйнйца а баьнна, зяба лаьтта ахара балхаш сиха чакхдаха торо йолаш ба республика механизатораш. Цу торонах бизза пайда эца беза.

ХЬАТIАХУЛАЧА ШЕРА ЧОТАХ

Дlаяхача кхаь кварталах хьайбай продукташ яхара а паччахьалкхенга йохкара а план кхоачаш а яь юртбоахама шу а иштта толаме чакхдаккхара дерриге низаш тlадаххйта къахьег Ленина цlерагlча сунженски колхоза хьайбаш леладераша. Къаьстта дика хьокхамаш даьхад № 1 йолча Умаров Ахьмада кулгалдеча шурий ферма коллективо.

Укх шера шоаш тlанйца лакхара социалистически декхараш кхоачаш а даь пятилетка тlеххьарча шера чотах болх бераш ба цу коллективе. Царех цаl я дукххача шерашка хьайбай боахаме хьалха латташ хьайоагlа Итаева Малика. Бакъда, кхоалагlа шу мара дац lаьсий леладеш хиннача цо деттача доярхана группа хьанйца. Кулг товш а цa товш а хул оал. Кулг товш хургда зооветеринарии бокъонаш лерттlа кхоачаш а еш хьайбашта доагтlа lунал дойя, яха уйла я Маликай.

Цо хьаэцаш ферме эггара кlезигагlа шура лу группа яр из. Юххьанца хьалха хьайбай продуктивность лакхъе вlаштlехьдаланзар цун.

— Дуккхача хана кийчде деза доахан лакха продуктивность йолаш хилийтара,—йоах Итаевас. — Бакъдар аьлча, дукха къахьега дийзар. Дийнахьеи буси, яхар мо ферме хулар со. Хlанз-м кlезига аттача яьннай, сайна дага латтача тайпара царех доахан даь яьннаеце а.

Кхы а продуктивность лакхъе лерхl Маликас.

Шера шийга долаш эргадаьннача доахах бlубенна йолча Итаевас соахка лаьржача Ерригсоюзни социалистически яхье дакъа лаца лаьрхlар. Хlара бежана къаьст-къаьста lунал деш дика толам баькхар цо. Шийга кхаьчача доахангара шура яккхара план эггара хьалха кхоачашйир. Хlара кхоабача lаттагара 2628 килограмм шура яьккхар, 1973 шу чакхдоалаш колхоза парткома секретарага цо аьлар: — Эггара хьалха эц аз преми. Из толам баккхарах «За доблестный труд» яха медаль елар дояркана. Цу дезача паччахьалкхен сэвгlато дог айдаьча М. Итаевас пятилетка диълагlча, къоастамбеча шера керда хьокхамаш даха дош делар. Тlанйцар лакхара социалистически декхараш — хlара lаттагара 2250 килограмм шура яккха.

М. Итаевас цхьа бутт хьалха кхоачашдаьд ше дешна дош. Хlанз ший группагара цо йоакхха шура 1975 шера чотах я.

— Ер шу чакхдалале хlара lаттагара 2700 килограмм шура йоакххаргья аз, — йоах хьалха латтача доярка.

Т. МАГОМЕДОВ.

СУРТА ТIА: хьалха латта доярка М. Итаева.

Автора сурт.

СОВГIАТАША ТЕШАЛ ДУ

Хlара дийнахьа lуйрийна ворхl сахьат даьлча коара араюла йолаш «Чечнигстройтранс» производственни объединенера тайп-тайпарча маркаех йола беза мухь дlа-юха кхухьаш йола автомашинаш. Шофераштa хьалхашка латтар атта декхар дац. Ший ханнахьа дlахьош йола моллагlа материал дlакхачийта езаш ба уж. Ала деза цар шоай декхар толамца кхоачашдеш хилар. Цудухьа цар укх шера кхоалагlча квартале башха дика къахьегама толамаш дахарах объединене коллективана СССР промышленни гlишлон Министерстван ЦК профсоюзен хьалхара моттиг а хьожаеш карара кара луш йола Цlе байрахи 17 эзар сом ахчан совгlати деннад.

Объединене бригадашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг лелаеш белгалъяьннарех я Матиев Суламбика кулгалду пхелагlа бригада. Вlаштта бархlазлагlа хьалхара моттиг яьккхай цу коллективо укх шера. Керттерча автобазе бархl бригада я. Ерригга бригадаш шоайла социалистически яхь йоаржаяь къувсалуш хьайоагlа. Социалистически яхьо дика новкъостал ду царна кхы а дикагlа толамаш даха. Цудухьа хlара шоферо ший план тlеххоачашъю. Тха бригаде дуккха дика шофераш ба, йоах бригадира.

Чlоагlа барт болаш дика коллектив я вай ювцача бригада коллектив. Бригадашта юкъе хьалхара моттиг яккхарах луш йола ахчан преми, карара-кара луш йола цlе вымпел я цунга. Дlахо из моттиг дlаяла уйла йолаш бац бригада шофераш. Балха тlа дика толамаш даьхача шофера портрет Сийлен доска тlа хьалтох. Хlара денна цар даьхача толамий итогаш ю. Цу итогаша хьагойт хьалхара моттиг яьккха шофераш. Бригаде къаьстта дика толамаш доахаш хиларца белгалбаьннаб шофераш Мамаев, Гайрбеков, Чеботарев, иштта дуккха кхыбараш а. Дlаяхьа езаш йола моллагlа материал ший ханнахьа дlакхоачийт цар. Цар хlаране шоай балха нормаш 150—170 процент кхоачашъю.

Ш. ОСМАНОВ.

НОВКЪОСТ Л. И. БРЕЖНЕВ ХАБАРОВСКЕ КХАЧАР

ХАБАРОВСК, 21 ноябрь. (ТАСС). Тахан укхаза кхаьчар КПСС ЦК Генеральни секретарь Л. И. Брежнев, КПСС ЦК Политбюро член, СССР кхыча мехкашцарча гlулакхий министр А. А. Громыко, наькъа водаш Л. И. Брежневна улувбаьнна баьхка кхыбола официальни нах.

ХьалхагIа хоам баь махилара, новкъост Л. И. Брежнев 23—24 ноябре шинна а оагlонна хьашт дола дешаш дувца вlашагlкхетаргва США Президентаца Дж. Фордаца.

Хабаровски аэропорте КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежневна накъабаьхкабар КПСС Хабаровски крайкома хьалхара секретарь А. К. Черный, КПСС Амурски обкома хьалхара секретарь С. С. Авраменко, КПСС Камчатски обкома хьалхара секретарь Д. И. Качин, КПСС Магадански обкома хьалхара секретарь С. А. Шайдуров, КПСС Сахалински обкома хьалхара секретарь П. А. Леонов, КПСС Якутски обкома хьалхара секретарь Г. И. Чиряев, Еврейски автономни областа обкома хьалхара секретарь Л. Б. Шапиро, Хабаровски крайисполкома председатель Г. Е. Подгаев, КПСС Хабаровски крайкома бюро членаш, Краснознаменни Дальневосточни доазон округа бlун начальник инарал-лейтенант Н. Д. Песков.

НОВКЪОСТ Л. И. БРЕЖНЕВ КПСС ДАЛЬНИ ВОСТОКА КРАЙКОМЕИ ОБКОМИЙИ ХЬАЛХАРЧА СЕКРЕТАРАШЦА ВIАШАГIКХЕТАР

21 ноябре КПСС ЦК Генеральни секретарь Л. И. Брежнев Хабаровске вlашагlкхийтар КПСС Дальни Востока крайкомеи обкомийи хьалхарча секретарашца.

Безаме новкъосташха къамаьл хилар, КПСС ЦК Политбюро члена А. А. Громыкос дакъа а лоацаш. Къамаьл дечa дакъа лаьцар: КПСС Хабаровски крайкома хьалхарча секретара А. К. Черне, КПСС Амурски обкома хьалхарча секретара С. С. Авраменкос, КПСС Камчатски обкома хьалхарча секретара Д. И. Качина, КПСС Магадански обкома хьалхарча секретара С. А. Шайдурова, КПСС Сахалински обкома хьалхарча секретара П. А. Леонова, КПСС Якутски обкома хьалхарча секретара Г. И. Чиряева, КПСС Еврейски автономни областа обкома хьалхарча секретара Л. Б. Шапирос, Хабаровски крайисполкома председатела Г. Е. Подгаева, КПСС Хабаровски крайкома бюро членаша.

Цига дийцар Дальни Востока краяйн обкомийи партийни вахара, боахами культурен дегlаккхувлара дешаш цу даькъе Байкало - Амурски никъ буллачара прогресс.

КПСС крайкомеи обкомийи хьалхарча секретараша новкъостага Л. И. Брежневга хоам бир пятилетка диълагlча шера планаш кхоачашъяра лелама хьакъехьа, Дальни Востока къахьегамхоша доахача толамий хьакъехьа, парте Центральни Комитето баьча тlахьехама жоп а луш къахьегама овсарле лакхъяр духьа, планови заданеш тlеххоачашъяр духьа шерра йоаржаяьча социалистически яхьа хьакъехьа.

Къамаьл деча иштта дакъа лаьцар КПСС ЦК членаша Б. П. Бугаева, А. Ф. Добрынина, КПСС Центральни ревизиони комиссе членаша А. М. Александрова, Л. М. Замятина.

(ТАСС).

РСФСР РАЙОННИ (ГОРОДСКОЙ) ХАЛКЪА СУДИЙ ХАЛКЪА ЗАСЕДАТЕЛАШ ХОРЖИЛГАХ ДОЛА РСФСР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

1975 шера январен-февралеи бетташка РСФСР районни (городской) халкъа судий халкъа заседателий полномочеш кхоачаяларца дувзаденна Российски Советски Федеративни Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиумо **Соцам бу:**

автономни республикай Лакхехьарча Советаш президиумаш, краевойи областнойи, Московски Ленинградски городской къахьегамхой депутатий исполнительни комитеташа, автономни областий къахьегамхой депутатий Советийи къамаш округийи къахьегамхой депутатий Советийи исполнительни комитеташа РСФСР районни (городской) халкъа судий халкъа заседателаш хоржилга чакхлоакххалда 1975 шера январеи - февралеи бетташка.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель
М. ЯСНОВ.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
Х. НЕШКОВ.

Москва, 1974 шера 21 ноябрь.

Мехка гlолла

Лоамашта юкъе гlолла чакхйоал БАМ

3200 километр йlаьха хургья Байкало - Амурски трасса. Укхаза, хоадам боллаш аьлча, шиъ йоккха тоннель йоакхкаргья. Царех цаl, 15 километр йlаьха яр, Къилбаседа-Муйски яхача дукъах чакхъяргья, шоллагlъяр, ворхl километр яр, Байкальски дукъа кlал гlолла чакхъяргья. Иззал йlоахал йола тоннелаш Швейцареи Японеи мара яц. Цхьабакъда, лаьтта кlалара сооруженеш хьалъяреи царна эксплуатаци яреи хьалашка диллача, БАМ-а тара яр кхы яц. Каст-каста хувцалу температураш — аьхки 30—35 градус йlовхали, lай — 50 градус шелали, сейсмичность, lалашелали мате чlоагlа лоаман тlоанаш—уж тайпа халонаш цхьаннена нийсъ а еннаяц, саго эша а яьяц.

Кхыметтел хlанз Ангараканский дукъа тlа болх беш нийслу халонаш цхьан хlаманца нийсъе йиш йолаш яц. Ши километр лакха йолча моттиге бурувдетта вышкаш оттаяьй. Кхыметтел ахкан деношка а ши метр кlоарга лоа улл укхаза. Цу тlа гlолла дlайохалац эггара низ болашагlа йола машинаш а. Екхан эттача деношка вертолеташ кхоач укхаза. Цхьабакъда болх-м хlаьта а бе безаш ба: кlоаргача скважинаштa бурув тоха деза, лоаман тlоанаш, лаьтта кlаларен тlерен хиш да тахка дезаш. Из деррига сенна эш аьлча, из эш эггара йоккхагlъярех цаl йола Къилбаседа-Муйски тоннель тешаме хургйолаш яккхараи цул тlехьагlа цунга болх байтараи.

Мишта хургья Байкало-Амурски магистрала уж йоккха ши тоннель?

Тоннелаш йолалучареи кхоачалучареи участкашка лаьрхlа кийчъяь щиташ чакх а яьха царна чона тюбингаш тlатоха лаьрхlад. Царна юкъера шувнаш дашаца догаш хул. Цхьабакъда БАМ-а пайдане дац из. Температураш цlаьхха хувцаяларо телхаду металлически догам. Тlаккха шувнашта юкъе гlолла лаьттанца дола хий тоннеле чакхдала тарлу. Цудухьа догам деча полимерах е шерлуча цементах пайда эца могадаьд.

Тоннелей юкъера юкъ бурув тохаши экккам деши оахкаргья, хlаьта чурча тховнан пенаштеи бетонаца облицовка ергья. Хьалха проектировщикаши гlишлошъераши дог тийша бар облицовка сомагlа мехул тоннельни структура чlоагlагlа хургхилара. Цхьабакъда Сибарегlарча lилмахоша даьча тохкамаша хьахьекхар температураш цlаьхха хувцалуча районашка бетон сомагlа тlайиллача из сихагlа экккилга. Белгалйир бетона сомалга хьежжа цуна температурни напряженеш lаткъара юкъ. Вай мехка эггара хьалха яь уж выводаш теркалъергья БАМ-а тоннелаш йоахаш.

Тlоадал чуена чlоагlа лоаман тlоанаш долча моттигашка ленинградски lилмахоша могаяьча облицовка кердача тайпах пайда эцаргба. Цу хьалашка чlоагlа давлени а еш тlахьоах бетон лоаман тlоанех долча пенашта. Цул тlехьагlа йиткъа, цхьабакъда чlоагlен цхьаккха сакхат доацаш шьареи облицовка хьахул. Лаьттанцарча тlоадалах БАМ тоннелаш лорaяра иштта пайда эцаргба полимерни мастикаx. Давлени а еш бетона тlахьоах из. Уж материалаш хlанзле толамца тохкамех чакхъяьннай.

Иштта хlанз тохкаш да даим латта шелал тоннела облицовкана lаткъара гlулакх а. Цунца цхьана тохкаш да тоннела йlоахалах даим латта шелал чакхъялара дош. Иштта lомадеш да сейсмика облицовкана lаткъара дош а, хlана аьлча тоннелаш чакхйоалача моттигашка мохк ага тарлу.

БАМ тоннелашта комбинировании хьисапе вентиляци ергья. Керда фо чуахийтар lалашлергда массехк урагlа яьккхача шахташа, хlаьта поезда тlеххьарча вагоно цхьаккха духьале а йоацаш арара фо чуозаргда. Низ болча коллекторни водосборникаша тоннела чура хий сиха арадоаккхилга lалашдергда, хlаьта электроподогрево эггара чlоагlагlа шелал эттача хана а цунах ша хулийтаргбац. Тоннелашка сердал хургьяц поездаш чакхйоалаш мара.

Дукххача лаьттан кlаларча устройстваша шоаш беча балха а болх бе кийча хилара а тlахьожам лоаттабелга дlадехаргда. Цудухьа тоннелашка болхлошта лаьрххlа моттигаши, инструменташ, материалаш кхыйола хlамаш лоаттаяра камераши е лаьрхlад.

Николай НИКОЛАЕВ,
инженер.
(АПН).

Хьу дlайогl автоматаша

Укх шера тохкамех чакхъяьннай Дальневосточни хьун боахама lилма - тохкама институте хьаянь сеицаш автоматически дlайогlаш йола АПС-1 яха агрегат.

Фу хьахьекхар тохкамаша? АПН корреспондента Выжакова Ольгай цу хаттара жоп лу хьу дlайогlа машин хьаьрех цхьанне Тимченко Витале:

— Тха автомато, — йоах цо, — цкъа беш хьу дlайогlача шиц болхлочо беш бола болх бу. Тохкамаша хьахьекхачох, хьу дlайогlача хана цо дикка лакхъю къахьегама овсарле — минута 30—40 сеиццагара 120—150 сеиццага кхоачаш.

Хlанз вай мехка малхбалехьарча зоне меттел, дlайогlа материал дикка кагегlа йолча а лелае мегаргйолча автомата проект оттаеш ба института болхлой.

АПН.

РЕКЛАМАЦЕШ ЗАВОДЕ ЙОЛАШ ЯЦ

Медицински инструменташ еча Казански заводо арахец стоматологически клиникашта лаьрхlа тайп-тайпара продукци, цу даькъе борий 100 совгlа тайпа а. Цу тайпара йиткъаьген конфигурацега диллача тайп-тайпарен хlамаш хьаелга дукха ха йоаццач а тlехьа чоалхане, хьовзаме, бедача маьха гlулакх лоархlаш дар. Чlоагlа механизаци яь йолча дуккха серийни йоккхача производства предприятега йиш хулийт тахан инструменташ хlара шера дукхагlа хьаеп пайда баккхен.

Дукха ха я заводо рекламацеш йоацаш болх бу. Ткъеста тайпарча хlамашта, ерригача ассортиментах ялхагlа долча даькъа, паччахьалкхен дикала Знак еннай.

— Мехкарча дуккхача стоматологически лечебницашца хаддаанза бувзамаш тоссаденнад тха, — йоах завода директора Посошин Андрея. — Керда модель арахеца йолаталале хьалхагlа клиникашка тохк оаха из, специалисташца дагадоал тхо.

Вай мехкарча барайтта lилматохкама институто новкъостал ду завода лаьрхlа хьаеча хlамай конструкци а производства технологи а эргайоахаш тоаяра. Иштта цхьана гlулакхаш леладар бахьан долаш укхаза юкъейоалаяьй, масала, хьаеча хlамашта ю алмазни электроимпульсни обработка.

Завода продукци вай мехка чlоагlа хоатташ хиларал совгlа доазол дехьарча 28 паччахьалкхене йохка кхухьийташ а я.

Григорий ЗАХАРОВ,
АПН корреспондент.

1975 ШЕРА ПРЕДПРИЯТЕЙ (ПРОИЗВОДСТВЕННИ ОБЪЕДИНЕНЕЙ) ВСТРЕЧНИ ПЛАНАШ КИЙЧЪЯРА, УЖ КХОАЧАШЪЯРА СТИМУЛИРОВАНИИ УЧЕТИ ЛЕЛАЯРА ДАЬКЪЕРА КЕРДАДАР

Пятилетка чакхйоалача шера встречни планаш тlаэцарал толаме кхоачашъярал аьттув бола хьалаш хилийтар духьа СССР Госплано, Госкомтрудо, ВЦСПС-о, СССР ЦСУ 1974 шера 29 октябре тlанйцача письмоца 1975 шера дlахо йlаьхъяьй «1974 шера предприятей (производственни объединеней) встречни планаш кийчъяреи кхоачашъеча учет лелаяреи порядка хьакъехьарча» 1974 шера 16 январерча указаней ха, цу лоархlамеча гlулакха хьалха латтача коллективай инициатива дlахо дегlайоалаяра беча балха тlа керда лостамаш белгалдаьд.

1975 шера встречни планаш кийчъярах долча письмо тlа СССР министерствайи (ведомствай) союзни республикай Министрий Советийи уйла тlаерзаяьй 1975 шера плана проекта керттера хьокхамаш предприятешка дlалуча хана цар теркам 1975 шера пхе шера плана тlа оттаяь заданеш санна, иштта предприяте бlарча пятилетка а кхоачаши тlеххоачаши елга lалашдергдола хьокхамаш тlаэцара тlаберзабанза барг ца хилара.

Йоккхагlа йола шера планаш шоашта тlаэцарца предприятей (производственни объединеней) безам чlоагlагlа хилийтара хlанз оттадаьд, боккхагlча боарамера поощрительни фондаш хьаеча совленаш 1975 шера оттадаьча пхе шера плана хьокхамашка е цу шера оттаяьча шера плана проекта тlарча керттерча хьокхамашка хьежжа царна СССР министерствашеи (ведомствашеи) союзни республикай Министрий Советашеи белгалъяьча заданеел совгlа 1975 шера встречни планаш тlанйцача предприятей (объединеней) коллективай а иштта дукхагlа хургхилар.

Промышленни продукце керттера тайпаш дукхагlа хьадара встречни планаш тlаэцача хана теркалдаиза даргдац, уж дукхагlа хьаделга, массаза а яхар мо, къахьегама овсарле лакхъяреи хьахьожаяьча материальни, къахьегама, финансови ресурсех кхоме пайда эцареи ларда тlа вlаштlехьдоаккхилга.

Предприятей (обединеней) встречни планий хьокхамаш бухсоццача кхаьчача 1975 шера СССР халкъа боахам дегlабоалабара Паччахьалкхен план чlоагlъяьчул тlехьагlа СССР министерствашеи (ведомствашеи) союзни республикай Министрий Советашеи къоабалде дезаш хилар оттадаьд. СССР министерствашеи (ведомствашеи) союзни республикай Министрий Советашеи нийсбе беза встречни планаш кхоачашъяра предприятешa бу болх, хlаьта уж кхоачашъеча хаддаиза тlахьожам лоаттабе а беза.

Указанеш тlа иштта белгалъяьд организационно - технически мероприятей чотах пайдаш дареи болх беш йола производствени мощносташ алсамъяхареи встречни планаш кхоачашъяр отчета тlа хьахьоккхара порядок а. (1975 шера предприятей встречни планаш кийчъяреи уж кхоачашъяра учет лелаяреи порядка хьакъехьарча указаней йиза йола текст кепатеха араяьккхай 1974 шера 14 ноябрерча «Труд» яхача газета тlа).

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМЕ

ТIЕМА-ПАТРИОТИЧЕСКИ КХЕТАМ ЧIОАГIАГIА ЛЕ КАГИРХОШТА

Укх тIеххьарча шерашка вай республике чIоагIбеннаб кагирхошта тIема-патриотически кхетам балара беш бола болх. Из лоархIаме гIулакх хьалхашка латта декхар кхоачашдара дукхагIа тIадерзадеш леляле, кагирхошта кхетам балара тайп-тайпарча формехи методеки, цар профессейн ханийн бэшхалонаш теркал а еш, шерагIа пайда эца яьнпай къахьегамхой депутатий районнин городскойн Советий исполкомаш, военни комиссариаташ, просвещенеи профтехобразоване органаш, министерстваши ведомстваши.

ТIема - патриотически болх дикка чIоагIбеннаб фашистски Германи эша а яь советски халкъо котало яькка ткъаь итт шу дизара кийчо ярца дувзадения. Эзараш кагийча нахен мехкарашеи дакъа лоац советски халкъа революционни, тIема, къахьегама сийлен моттигашка еча походашка. Шерлуш латт хьехам телара болам, традиционни а хинна дIадоладеннад партеи комсомолеи ветеранашца, тIемеи къахьегамеи турпалашца, производства новаторашца кагирхой вIашагIбетталулга. 40 эзар совгIча лакхерча классашкарча дешархошеи профтехобразоване дешархошеи дакъа лоац «Зарница», «Орленок» яхача тIема-спортивни ловзарашка.

Уйла чIоагIагIа тIайохийт юххьанцара тIема дешар Iомадара, кагирхой СССР Герзашпарча Низашка гIулакх де кийчбара. Эскаре бута ха кхаьчача кагийча наха лаьрхIа хIара шера болх беш хул йиъ тIема-спортивни лагерь, 14 тIема - техническии 2 автомотон клуб, хургволча тIемахочун университеташ, хIаьта цар балха юкъе хьинаре дакъа лоац запасе бахийтача тIемахоша. Город Грознерча, Гудермесски, Наурски районашкарча тIема ветераний советаша доккха новкъостал ду военни комиссариаташта дешара призывной пунктий болх вIаштIехьабаккхара.

Чакхбоахача балхо новкъостал даьд Советски Эскаре гIулакхде болхараш дика кийчбаь бахийтара. Советски Эскаре гIулакх де болхараш дикагIа кийчбара теннай Октябрьски, Старопромысловски, Сунженски, Урус - Мартановски районаш.

Уж деррига хIамаш белгалдаьхар «Республикерча кагирхошта тIема-патриотически кхетам балара хьалахи из тоадара де дезарехи» дош дийцача Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума аргIанарча заседане, карагIдийнна цхьадола дика хIамащ белгал а даьха, Лакхехьарча Совета Президиумо цунна цхьана хьахьекхар, кагирхошта тIема - патриотически кхетам балара гIулакх тоадара йолча ерригача торонех республике бизза пайда ца эцаш хилар.

Ачхой - Мартановски, Шалински, цхьайолча кхыча районашка дешархошта тIема-патриотически кхетам балара гIулакх план йолаш дац, советски халкъа тIема сийлен музеяши уголокаши хьаьяц, цхьаккха а оборонни кружок вIашагIъеллаяц. Цу районий а хIаьта иштта Веденски, Назрановски районий а дуккхача школашка вIалла пайда а эцац ше дика хилар практике гучадаьннача, даьй сийлен моттигашка походаш яр санна йолча кагирхошта патриотически кхетам балара пайданеча формах.

Цу балха юкъе кхоачамболаш дакъа лацац промышленни предприятейи учреждений кагийча нахеи мехкарашеи. Республикера кагирхой хIанз а кIезига юкъеувз тIемеи къахьегамеи инвалидашта, байнача тIемахой дезалашта шефство лелаеча, памятникаши обелискаши лораеча.

Соахка эскаре бига ха кхаьчача кагирхой общеобразовательни боарам 4,1 процент лохагIа бар. Советски Эскаре бига боагIача шп эзар совгIча зIамигача сага кхыметтел бархI шера образовани а яцар, е цхьаннахьа а дешаш а бацар. Цо тешал ду, «Кагирхоша массане юкъара юкъера образовани йоаккхилга чакхдаккхарах» бола КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советеи сонам а хIаьта иштта массане а бархI шера дешилга декхар а лаь тIадожаларах дола Закон а республике во кхоачашдеш хилара.

Эскаре бига ха кхаьчача кагирхошта юкъе кIезига ба комсомольцаш, кIезигбеннаб ГТО значокаш яьхараш, спортивни разрядникаш. Спортивни база лаьрххIа шеръяц республике, хIаьта долаш долча гIирсех я хайра пайда эцац ГТО кердача комплекса нормативаш массане а дIалулга вIаштIехьдаккхара.

Эскаре баха ха йоацачеи йолчеи кагийча наха юкъе кхоачамболаш пропаганда яц школай, профтехобразоване училищай, юкъерча специальни дешара заведеней кулгалхоша, райвоенкоматаша «Массава а эскаре гIулакх де декхарийла хиларах» дола Закон дIадовзийтара. Цу бахьанегIа а хIаьта иштта Советски Эскаре бига боагIача кагийча нахага хоам бара гIулакха моттигера Советаш сихха оарцагIа ца йоалаш хиларах а тIахьехараш призывной пункташка ца боагIаш моттигаш нийслу.

Дарбан - упахцIенони профилактически болх вIаштIехьбаккхара дакъе кхоачамболаш хиларах тоъал дукха призывникаш хIанз а эскаре гIулакх де мегаргдоацаш лоархI.

Республикански, районни, многотиражни газеташа, пенгазеташа, телевидене, радиос кхоачамболаш пропаганда яц кагирхошта тIема-патриотически кхетам балара балха, кIезига вIашагIа а етт, кIезига дIа а йоаржаю хьалха латта опыт, керда формаши методаши.

Ше дийцача дешаех лаьца соцам бир республика Лакхехьарча Совета Президиумо. Къахьегамхой депутатий районнии городскойи Советий исполкомаш, республикански военкомат, ДОСААФ комитеташ, Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Советера физически культураи спортеи дешацта йола комитет, республика министерствайи ведомствайи кулгалхой декхарийла ба республикерча кагирхошта тIема-патриотически кхетам балара болх тоабара тIадерзадаь гIулакхаш чакхдаха. Даьхе дегтIара дукхаезаргйолча, Коммунистически партеи советски халкъаи боарам боацаш чIоагIа мутIахьа хургболча, советски патриотизман пролетарски интернационализман, идейно дог тийша, чIоагIа фе а социалистически Дай-мохк лорабе даим кийча а хургболча уйланца кагий нахи мехкарийн хьалкхебе.

Массе метте кийч а яь, чакхйоахийла 1941—1945 шерашкарча Сийлахь - боккхача Даьхен тIем тIа фашистски Германи эша а яь, советски халкъо котало яьккха 30 шу дизар дездара еча кийчонна хетаяь мероприятеш. Цу денна хетайойла советски халкъа революционни, тIема, къахьегама сийлен моттигашка кагирхоша еча республикански похода керда этап. Цу походе ерригача предприятеша, организацеша, учреждениеша, республикерча берригача кагийча нахеи мехкарашеи дакъа лоацаргдола гIулакх вIаштIехьдоаккхалда.

Кагирхошта тIема - патриотически кхетам балара гIулакх тоадара беча балха тIа лоархIамегIара лостам а хинна дIаотта еза похода керда этап.

Кагий нах Советски Эскаре гIулакх де дикагIа кийчбара тIадерзадаь гIулакхаш чакхдоахалда. Шерйойла тIема-спортивни лагерий, тIема-технически кружокийи клубийи сеть. Кагирхошта юкъе беча тIема-патриотически балха шерагIа юкъеозалба кийчо дукхагIа йолаш бола запасера тIемахой. Предприятей кулгалхой декхарийла ба райвоенкоматий рекомендацешка хьежжа эскаре гIулакх де юххьанцара кийчо луш йола дешара пункташ хьаеллеи кийчъея.

ЧIоагIбе беза тIема-дешара заведенеш дикагIа вIаштIехьъяхара беш бола болх. Цу хана шерра хьехама болх чакхбаккха, хIара кандидат лаьрххIа хьахаржа, царех дикагIчарна безбеш наха хьалххашка комсомольски путевкаш тела еза.

«Массава а тIема гIулакх де декхарийла хиларах» дола Закон эскаре бига ха йолчеи ха йоацачеи кагирхоша шерра Iомадергдола гIулакх вIаштIехьдаккха деза райвоенкоматаша, «Знание» яхача общества районни отделенеша, просвещене министерства, профтехобразоване управлене, лакхерчеи юкъерча специальни дешара заведеней кулгалхоша.

Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Советерча физически культураи спортеи дешашта йолча комитето, къахьегамхой депутатий районнии — городскойи Советаша шоай низаш тIадерзадолда физически культуреи спорти юкъарчал доацаш предприятейи гIишлонийн, колхозий а совхозий а, дешара заведеней кагирхошта юкъе дIахо дегIайоалаяра.

Нохч - ГIалгIай АССР культура Министерство декхарийла я Даьхен паргIатон кортамукъален бахьан долаш советски халкъо лоаттабаьча турпалча къовсама хетаяь выставкаш, стендаш, фотомонтажаш кийч а яь, культура цIеношкеи дворецашкеи, клубашка, библиотекашка оттае. ТIема-патриотически тематикана хетаяь лекцеш ешилга, беседаши докладаши елга, общественно-политически чтенеш елга, кинофильмаш гойтилга, тематически концерташ увттаделга вIаштIехьдоаккхалда культура ерригача учреждениешка.

Сийлахь - боккхача Даьхен тIем тIа советски халкъо яьккхача коталонна хетадаь улиций, поселкай цIейи каст-каста дездела могадолда къахьегамхой депутатий моттигерча Советашта. Кагий нахи мехкарийи шерагIа юкъеувзалба уж цIейи кийчдечеи дездечеи.

Кагий нахи мехкарийи шерагIа юкъеувзалба хьагучаяланза йола турпалий цIераш лахара беча балха, тIема инвалидаштеи тIем тIа боабаьрий дезалаштеи, памятникаштеи обелискаштеи шефство лелаеча.

Газетий редакцеша, телевиденеи радиовещанеи комитето тоаболба кагирхошта тIема-патриотически кхетам балара дешаш дувцара болх. Каст-каста кепаеттийла кагирхой Советски Эскаре гIулакх де кийчбарах, даьй сийлен моттигашка походаш ярах, оборонно - спортивни организацей гIулакхех.

Ийслагiча пятилетка диълагIча, къоастамбеча шера плани тIанийца социалистически декхараши ханал хьалха кхоачашдара шерра социалистически яхь йоаржаяьй Грознески кога гIирс беча фабрика цехий коллективаша. Цу яхье укх шера цахаддаш хьалхалаттачарех я Льянов Тухана кулгалдеча цеха коллектив. Кога гIирс арахецара итт бетта план 110 процент кхоачашъяьй цо. ПланагIа лирйхIачул совгIа цеха болхлоша арахийцаб 30 эзар пар кхалнаьха кога гIирс, вешта аьлча 150 эзар сома маьха товарни продукци. Уж къахьегама толамаш кхы тIа а тоадеш къахьег цар укх ноябрь бета а. Цудухьа тIеххоачашъяьй цар хьалхарча шин декада задани.

Белгалбаьнна дика къа а хьегаш социалистически яхье хьалхалатт цига кога гIирс бераш Корниенко Лида, Азиева Лейса, Магашева Зина, общественни контролер Пикалова Лида, кхыбараш. ХIара сменагIа нормаш юкъера лаьрхIача 130 процент кхоачашъю цар.

СУРТА ТIА: кийчбеча кога гIирсага хьожаш ба общественни контролер Л. Пикаловаи цеха начальник Т. Льяцови.

И. ПЛИЕВА сурт.

Ц и р к хьалдеча

Укх шера дика болх барца белгалбаьннаб Нохч - ГIалгIай гIишлошъеча управлене яхкагIча СМУ гIишлошъераш.

Шера тIанийца социалистически декхараш шера плани тоамца кхоачашъеш хьайоагIа цу СМУ бригадаш.

Бригадаша шерра йоаржаяьй социалистически яхь. Цу яхье хьалхле лелаерех цаI я Бисултанов Iайиде кулгалду изолировщиков бригада. ХIанз из коллектив болх беш я Грозне паччахьалкхеи цирк хьалдеча. Атта бац изолировщиков болх. Цхьабакъда бригада болхлой пох дика лоархIабу. Бригаде болх беш ба тэйп-тайпарча къамех бола цах. Хоза бартайна дика коллектив я из. Итт бетта план цар кхоачашъяьй 115 процент.

Объект хьалъеча болх беш я каменщиков, слесарий бригадаш. Цу бригадашца социалистически яхь йоаржаяь къувсалуш хьайоагIа вай ювацаш йола изолировщиков бригада. Болх дика бе гIерташ сихагIа паччахьалкхеи цирк хьалдаь даккха гIерташ тIатеIIа болх беш боахк уж. Бригадашта юкъе шоашкара масал гойташ шоай хьинар ца кхоаш къахьегаш бола болхлой кIезига бац. Царех ба Ясаева Закият, Мусаева Зулай, Юсупова Зулай, иштта кхыбараш. Шоай балха нормаш кхоачашъю цар 120—130 процент.

Иштта дIахо йодача хана а кхы шоай толамаш лаьгI ца долийташ дIабаха уйла йолаш ба гIишлошъераш.

О. ШАДИЕВ.

ДЕКХАРЕХ ДИКА ЛОАРХIАБУ

Укх шера даьхача къахьегама толамех дукхагIча даькъе тийша да пхе шера план толамца кхоачашъяр. Цу даькъе шерра социалистически яхь йоаржаяьй «Малгобекнефть» НГДУ мехкдаьттахоша. Даьхенна дукхагIа, дикагIа, дIадолар кIезигагIа долаш продукци лургья яхача девизах къахьегаш ва царех хIаравар. Социалистически яхь лелаеш я мехкдаьттеи гази йоахача управлене массайолча участкашта юкъе. Цар деррига низаш тIадерзадаь да къахьегама овсарле, производства экономика айяра, къахьегами производство эргаяьккха тоаяра, бедал, электроэнерги, кхыйола материалаш кхояра, мехкдаьтта даккхареи цунна реализаци яреи паччахьалкхеи план толамца кхоачашъяра.

Социалистически яхьа лоархIам денгара денга лакхлуш латт. Иштта яхье баьннача «Малгобекнефть» НГДУ мехкдаьттахоша итт бетта тIанийца хинна социалистически декхараш 107,2 процент кхоачаш я деш, планал совгIа даьккхад 5645 тонн «Iаьржа дошув», тIанийцача социалистически декхарех заданел совгIа даккха дезаш дар 9 эзар тонн мара доацача. Къахьегама овсарле даккхъяра задани 5,4 процент тIеххоачашъяьй, тIанийцача социалистически декхарех цхьа процент мара лакхъе ца езача. ХIаьта мехкдаьтта даккхара итт бетта план 101,4 процентн реализаци яра задани 101,1 процентн кхоачашъяьй мехкдаьттахоша.

Тха коллектива низаш тIадерзадаь да производства эффективность лакхъяра, мехкдаьтта даккхара интенсификаци яра, болх ца беш йола скважинаш кIезигъяра. Цу даькъе дукха организационно - технически мероприятеш чакхйоах тха управлене. ДIабахача итт бетта чакхъяьккхай 192 организационно - технически мероприяти. Цар торо хилийтар кхы тIа а 61 эзар тонн мехкдаьтта даккха.

Социалистически яхье баьннача мехкдаьттахошка башха дика толамаш дахийтара керттерчарех да керда техникеи дикагIйола технологии производствана юкъеккхаьар. Мехкдаьтта тIоанашка хий чуахийтарах, скважинашта кислотни обработка ярах итт бетта кхы тIа а даьккхад 40 эзар тонн мехкдаьтта.

«Малгобекнефть» НГДУ цехий, службай коллективаша дахха къахьегама толамаш дикагIа хилийтара йоаржаяьча яхье лоархIаме моттиг дIалоац кхомбареи хьурмат дареи тIехьа лоаттабеча къовсамо. По торо хилийтар мехкдаьттеи гази йоахача управлене коллективага зехьа йовш йола материально - технически ресурсаш кIезигъе. Белгалъяьхар хьалда йола мероприятеш, уж чакхъяхар бахьан долаш итт бетта кходир 4 эзар тонн гаргга мехкдаьтта, 120 тонн совгIа насосно - компрессорни турбаш, 1985 сома маьха электроэнерги, кхыйола материалаш.

«Малгобекнефть» НГДУ кулгалхоша, партийни организаце, профсоюза группкома чIоагIа йоакхо ю социалистически яхьа формаш эргаяхара, пох хьахулар дикагIа хилийтара. Яхье баьннараша даьхача къахьегама толамий итогаш а еш уж ханнахьа дIадоазийт болхлошта. ХIара декадагIа социалистически яхье яьннача цехийи службайи кулгалхоша «Малгобекнефть» НГДУ начальника кабинете хулача оперативни совещанешка отчеташ ду социалистически яхье даьхача толамех. Бутт чакхбоалача хана баьнни системах итогаш ю социалистически яхье баьннанар даьхача толамий, уж бIарг тIаоттаргболча моттиге хоза кийчдаь хьалтох. ХIара кварталагIа а иштта итогаш ю яхье даьхача толамий. Итт бетта даьхача толамий итогаш йича хьалхара моттиг яьккхай скважинашта капитальни лаьттан цIалеи ремонт еча цеха коллективо (цеха нач. М. Н. Влизько), шоллагIа моттиг яьккхай С. Б. Тебоев керте латтача цхьалагIча районни инженерно - технологически служба коллективо, хIаьта кхоалагIа моттиг хьожаьй Я. Б. Белхароев керте латтача РИТС-2 мехкдаьттахошта.

Уж къахьегама толамаш тоахача дика болх барца белгалбаьнна ба яхье хьалха латташ бола мехкдаьтта дахха операраш Д. У. Муружев, И. А. Панчук, З. Ибеев, А. Евлоева, Е. Б. Шадиева, НГДУ воккхагIвола геолог С. С. Муталиев, РИТС-3 смена начальник В. В. Мамцов, кхыбараш.

Къахьегам Iилман ларда тIа вIаштIехьбаккхара а чIоагIа йоакхо ю тха управлене, шерра дIа-юха йоаржаю дикагIйола методаш, укх тIеххьарча хана скважинашта капитальни лаьттан кIалеи ремонт еча вIашагIъеххай дикагIйолча опыта школаш. Цар керттера декхар да скважинашта капитальни ремонт ечара къахьегама овсарле лакхъяр.

Производства дешаш къоастадеча творчески къахьегилга хьадех цехий, службай коллективашкара. Укхаза хIара специалиста ший творчески планаши социалистически декхраши хила деза.

Нагахьа моллагIча специалиста ший творчески план хилча но из декхарийла ву творчески уйла е, хIара дош творчески къоастаде. Цо дика кхетаду шийна тIалаттво боккха белхтоккхам хилар. ДIалахача шера шоай творчески планаш толамца кхоачашъярах СССР Миннефтепрома ЦТО Центральни правлене Сийлен грамоташ елар Н. А. Орехова, М. Н. Лапина, Г. Д. Осипскена, М. Н. Влизькона, кхычарча.

Пхе шера план ханал хьалха кхоачашъяра доаттабеча къовсаме дизза дакъа лоац новатораша, рационализатораша, изобретателаша. ДIабахача итт бетта цар кийч а яь производствана юкъейихьай 97 рационализаторски предложени. Цар паччахьалкхенна 52,3 эзар сом пайда баьб. ХIаьта производствана юкъейихьай паччахьалкхенна 23538 эзар пайда беш йола ши изобретени. ХIанз СССР Министрий Советерча открытейи изобретенейи гIулакхашта йолча комитете заявка еннай цхьаькха цхьан изобретенена.

ДIахо кхы тIа а шоай хьинар айдаь къа а хьегаш укх шера плани пхе шера задании ханал хьалха кхоачашъергхиларах дог тийша ба мехкдаьттахой.

М. МАРЗИЕВ.

«Малгобекнефть» НГДУ производственно - технически отдела начальник.

ТОЛАМЕ КЪАХЬЕГ

ИйслагIча пятилетка къоастамбеча шера дика къахьегаш хьайоагIа «Малгобекнефть» НГДУ хица кхоачам беча цеха коллектив. Толаме кхоачашъю цо керттерча хьокхамех йола производственни заданеш. Укх шера 10 бетта планагIа из декхарийла яр 2840 эзар кубически метр хий хьоза, хIаьта хьаэзар 3131 эзар кубически метр да. Вешта аьлча, 10 бетта задани кхоачашъяьй 110 процент.

ТIеххоачашъяьй цеха коллективо продукцена реализаци яра план а. ПланагIа 376 эзар сом лолча, реализаци яьй 418,7 эзар сома маьха продукцена. Цунца цхьана планагIа боагIачул 1,7 процент чухьнахьа баьккхаб хий хьозарга дIабода мах.

Уж толамаш даха йиш хинна шоашта хьалхашка латта декхараш дика кхетадеш цеха коллективо барт тайнеи хьинареи къахьегарах. ХIаьта цох тийша ма дий Малгобеке бахача нахан производственни участкашгеи хадданза хий лоаттадар.

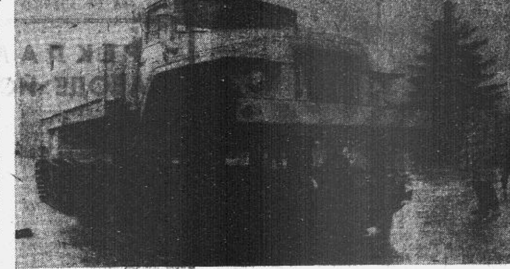
Социалистически яхьа хьалхарча мутIаршка ба слесараш Торнев Хьасан, Дудинков Иван, Загилов Петр, сваршикаш Проворов Федор, Лукожев Асдик.

МаIача нахал тIехьа ца юсаш къахьегаш я слесарь-трубопроводчик Олигова Роза. Хьинаре дакъа лоаш цо общественни вахаре а. Цехе ше балха еначa укх 5—6 шера агитатор я из. ХIаьта укх шера Роза хержай цеховой комитета председателалла.

Боккха болх баьб цеха коллективо объекташта капитальни ремонт еши Iанга уж кийчъеши. Хий хьоадача моттигашка оттаяьй резервни насосаш. Цу гIулакхо торе хулийтаргья, нагахьа санна цхьа насос телха моттиг хилча из кхычунца хувца.

Укх деношка хица кхоачам беча цехо хьанйнай «ЦНС-300-480» яха керда 2 насос. Уж дIаоттаергья къаьнача насосий когаметта. Керда техника оттаяро кхы а тоабергба ерригача коллектива болх.

М. ДАСКИЕВ.

МОСКВА. Советски автомобилаш еча промышленноста 50 шу дизара хетаяь выставка хьейийлалай СССР ВДНХ. Цига баьхкараш хоза а хеташ хьож вай мехка ах бIаь шера арахийцача грузовойи легковойи автомашиний, цхьадолча балхашта лаьрххIа хьаьча машиний образецашка.

Иштта выставке гойташ я керда автомобилаш а.

СУРТА ТIА: мухьаш дIа-хьа кхухьа лайлеи ушалашкеи гIолла лелаш йола НАМИ-0157 М яха транспортер. Транспортеро цкъа тIабилла хьош бола мухь — 8 тонн, цун двигатель 175 говра ниа болаш ба.

Из серийно арахеца лерхI 1976—1980-ча шерашка.

А. СТУЖИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

«ИЗВЕСТИЯ» ТАХАНИ КХОАНЕИ

СССР къахьегамхой депутатий Советий хоамаш — лоацца аьлча «Известия» — хIара денпара СССР Лакхехьарча Совета Президиумо арадоаха общеполитически газет да. Цун тираж итт миллион гаргга экземпляр я. 1949 шера Къахьегама ЦIеча Байракха орден еннай цунна, хIаьта 1967 шера — Ленина орден.

Фу бахьан деннал «Известешта» уж совгIаташ?

Газета йоккха терко ю экономикаи Iилман-техническии дешай. Советий балха опыт хьахьокх, социалистически демократи дIахо йодача хана дегIаккхувлара, паччахьалкхен аппарата болх тоабара, советски наха идейни кхетам балара проблемаш уттаю.

1974 шера «Известеша» йоккха терко йора лаьттах дикагIа пайда эцара юрта Советий болх айбара. «Лаьттан кхом а бе из лора а де» яхача рубрикана кIала хан-ханнахьа кепаеттащ арайийннай ира, хьалхашка латта декхараш кхоачашдара тIаерзаяь йола корреспонденцеш. Цар новкъостал дора эрий даьдача лаьттай чотах хIама дIаюв лаьтташ шерде. Моттигерча Советаша оперативни къовсам лоаттабир хьалха бIарг дIа ца кхоачаш даьдача лаьттаех пайда эцара. Юртеи районнии, областнойи краевойи Советий, ССР Союза Лакхехьарча Совета, союзнии автономнии республикай депутатий статьяш хIара номер тIа кепаетташ араяхарца цхьана, карагIдаьннараш хьахокхарал совгIа, бахача наха торговлеи бытеи гIулакхаш делга тоадара лоархIаме проблемаш уттаяьй газето. Советий балха практиках, депутатий дешарах лаьца дийцад.

Укх шера хиннача керттерча темаех цаI хиннай газета тIа предприятеша, ведомстваша, министерстваша халкъа дукхагIа эша товараш кхы тIа арахецара лоаттабеш бола къовсам хьахьокхар. Газета из лини дагайоагIа дуккхача газет дешарашта. Шу доладелча денз халкъа дукхагIа эша товараш арахецача предприятей къахьегамхоша шоашта тIанийца доккхий декхараш тIеххкхоачашдарах йолча материалашта кепайнийттай газето.

Цар тIанийцача декхараш тIа белгалдаьдар бахача наха дукхагIа хоатташ дола товараш арахецилга алсамдаккха. Шу чакхдоалаш газето хоам бергба из болам дIаболабаьрашей хьаллаьцарашеи шера баьча балха итогех лаьца.

Парте боккха лоархIам бу социалистически яхьах фу пайда боал хьожаш лоаттабеча тIахьожама. Газето шерра ювцаргья яхь дIайолаяьрий балха итогаш, царна боагIаш бола мах бергба.

Кердача 1975 шера «Известешка» йоккха моттиг дIалоацаргья морально-этически темах язъяьча материалаша. Тха балха опыт йола журналисташ Аграновский Анатолий, Тэсс Татьяна, Гусев Борис, Друзенко Анатолий, иштта кхыбола цIи хеза публицисташ болх беш ба нравственни проблемаш массе оагIорахьара йоашхаш хьахьоккхара. Вай мехка болхлой класса дикагIа бола викалаш цхьа хIама къайла ца хьоши сага тешаргволаши хьахьокхар, коллективашкарча микроклимата проблематика вIаштIехьъяккхар, коммунистически моралаца нийсдала бокъо йоацачунца къовсам лоаттабар, советски законий сийдара кхетам балар — из я «Известей» бокъонеи моралеи керттера тема. Белгалле доагIа, мехка йоккхагIа йолча культурнии экономическии центрашка болх беча дуккхача собственни корреспондетех газето ког гIортолга елга.

Литератураи искусстваи отдело газет дешарашта йовзийт эггара дикагIа чулоацам бола литератураи, живописеи, кинои произведенеш. «Известей» оагIош тIа кепаетт шоай творчески планаши вай мехка литература дегIадарах шоашта хетари дувцаш йолча дикагIа болча советски писателий статьяши корреспонденцеши. Газет дешарашта дагIйоагIа хургья белорусски писатела Быков Василя «Бертий орднигэ» яха повесть, Расул Гамзатова, Роберт Рождественске, Евгений Евтушенко, Эдуардас Межелайтиса стихаш, иштта дуккха кхыболча советски писателий «Известешка» кепаетта произведенеш.

Юртбоахама отдело дукха терко ю звено, бригаде боахама расчет балха юкъеяхьара дена. Газет дешарашта хайча сакъердаме хургда цIи хеза вола спортивни комментатор а цу тIа СССР футбола федераце председатель а волча Федосов Бориса кулгалдеча спорта отдело дIахо йолача хана а мехкареи доазол дехьареи лоархIамегIа дола спортивни кердадараш дIадовзийтара дукха терко ергхиларах.

«Известей» хьалхленца вIаштIехьдаьккхар вай мехкеи дуцеи халкъашта юкъереи дукха спортивни мероприятеш чакхйоахилга. ХIара шера яйгача атлетиках ловзаеш я мехка ерригача производственни коллективаша къувсаш йола «Известей» приз яккхара ловзаю хоккейни турнираш. Укх шера денз хоккеех йола ший тайпара Европа чемпионат а хинна дIаэттай из турнир. Цу турнире Европа чIоагIагIа йола командаш шоай цIагIа а кхыча мехкашка а ловза вIашагIкхет.

Къаьстта белгалъе еза советски вратарь Лев Яшин тIеххьара ловзаш хинна наха йицлургйоаца матч. Из матч ловзайир «Известеш» дешаш волчо еннача предложенех. Ший письмо тIа цо дехар бургацах ловзара дерригача дуненна цIи хеза болча мастераша дакъа а лоацаш футбольни матч ловзаеш цIей дездара хьалашка Лев Яшин накъавалккхар. «Известеша» хьаллаьцар газет дешачун предложени. Яшина тIеххьара матч белгталара спортивни цIей долаш чакхьялар.

Письмой отдел эггара дукхагIа болхлой бола газета отдел я. Болхлой дукхалга диллача массехказза йоккхагIа я из кхыча йоккхагIа йолча отдел. Письмой отдело беррига низ дIалу хIара газет дешачун письмох пайда эцара. Е журналиста язъеча статьяна юкъедола из, е йоагI-йоагIача министерствашка, ведомствашка выводаш яйтара, деша терко яра бухбувла хьаст хул из. Цул тIехьагIа моттигерча кулгалхошка цу письмоех де дезар дайт. «Известеша» хIара шера йиду 600 эзар письмо журналисташ - профессионалаш бIаьхийбеча фактайн уйлайн йоккха резерв я. Цар журналисташта торо ду миллионаш болча газет дешарашца хIара дийнахьа айхха бувзам болаш болх бе.

Массе хана хилаш уж письмош дикадар дувцаш. Газет дешараша цхьайолча хана журналисташта критика ю, проблема къоастаяра шоай накъкаш хьех. Из тайна критика а газета болхлошта чIоагIа пайдане я: цхьан метте латтийтаца по уж, даим шоай балха говзал шаьрдар дIадех царгара.

«Известеша» хIара шера газет дешарашкара кепатеха араяьннача материалех шоашта хетачох, газета оагIош тIа шоашта бIарга ловш йолча темаех хоам бар дех. Уж открыткаш, бIаргадайнараш, предложенеш вIашагIа теха редакце отделашка теркам тIабахийта Iомаю, цул тIехьагIа цар ларда тIа массеха проблемни статьяш арайоал.

Бакъдар аьлча, хIара письмо кепатеха арадаккха йиш яц газета.

Цхьабакъда царех цхьаккха дисац терко ца еш. ДукхагIча даькъе цхьаннахьара теркам тIаоэаш бола хоам кхаьчача сиха самолета тIа ха билет эц тха новкъосташа, гаьна яр аьнна, мехка моллагIча моттиге дIа а кхаьче письмо тIа вийцача дикача сагах, хьинарерча болхлочох кхета, из вовза хьож уж, е къовсам сендухьа баьнинаб тохк. Моттигера цхьанцайолча порядкашта критика еш, е быт, производство тоаяра де дезар дувцаш дола письмош письмой отделе хьавIашагIа а техе обзораш ю. Тlаккха общественноста хетар теркалдара министрий, комитетийи ведомствайи кулгалхой пестолаш тIа кхоач уж обзораш.

Газет дешараша дуккхазза критика йир химчистка организацешца шоаш йоаьчча хIамай метта ахча ах мах, е кIезигагIа а юхаметтаоттабара практика лелаяра бахьана. Цул совгIа, из компенсаци хьаэцара халача доаккх дуккхача бюрократически формальносташа, ейна хIама ахчанца такхара процедура тIехьашкатетт. «Известеша» из гIулакх айдаьчул тIехьагIа цу хьакъехьа йизза порядок эттар, хIаьта хIанз редакцена практически моттиг нийсьенна яц химчистка предприятеша йоаьчча хIамай метта ахча такхарца ювзаеннача халонашта къахьегамхой леткъаш.

1975 шера «Известеша» дIахо хьоргла социалистически яхьа, наха дукхагIа хоаттача товарий дикал лакхъяр духьа лоаттабу къовсам хьахьоккхарах лаьца йолча материалашта кепаеттилга.

Теркам тIаозаргболча темаех цаI я школайи вузайи отдело газета оагIош тIа дIахо ергйола дискусси. Дискусся ювзаенна я аттестата «юкъерча баллаца». ХIанз институте деша дIаоттащ абитуриента аттестата юкъера бал теркалъю. Цу порядко чоалхане даьккхад вузашка кагирхой хьахержара гIулакх. Лакхерча дешара образоване педагогашца, специалисташца, Iилмахошца цхьана дискуссеш ергья «Известеша» лакхерча дешара заведенешка эггара дикагIбараш мара чакхбоалийтаргбоаца порядок белгальяра. Цу деша кагирхой даьй-новной теркам тIаозаргба. Советски вахара образ во ювцаш йолча вай идейни моэтагIашта меттахьа тохаш массехк материала кепатехай пропаганда отдело.

Фельетоний отделах лаьца дувца велча, газет дешарашта езаеннача укх шийтта шера кIирац цхьа кепатеха араювлача Корягин Пантелеймона «Тамашийна историенца» цхьана газета оагIош тIа оаха чIоагIа критика ергья вай балха, вахара новкъарле мел еча хIамашта, вай моралаца ца товш дола гIулакхаш леладераштa: тучеядцашта, бюрократашта, мекъад лелаерашта.

КIирагIа кхозза ялх оагIув йоалаши кIирагIа кхозза йиъ оагIув йоалаши хьадел шоай газет «Известеш» дешараша. Массе хана цун йоккхагIа йола моттиг вIалаьца хул дунен халкъашта юкъера хьал дувцаш йолча материалаша. Газет дешараш чIоагIа хьашт долаш хул деррига дунен кердараща, цудухьа цар уж хьашташ дизза ханнахьеи кхоачашде гIерт «Известеш».

ХIанз «Известия» дунен эггара доккхагIа долча газетех цаI да, цун корреспонденташ болх беш ба дунен йоккхагIа йолча столицашка: Прагеи, Вашингтонеи, Лондонеи Варшавеи, Ханоеи, Делеи, Парижеи Токио. Планета 50 йоккхача городашка болх беш ба известинцаш.

«Известей» корреспонденташа дунен халкъашта юкъерча ерригача лоархIамерча совещанех, вIашагIкхетарех, формулех язду. Кепаеттача хIамаш тIа бакъдар дувцарца, классови позицеш белггала хиларца ший сий даьккхад газето.

Советски Союза шовзткъеи шин пункте, цунца цхьана Минеральни Воды яхача городе, фототелеграфа, самолета новкъосталца матрицаш дIакхоачаярах, торо хул Къилбаседа Кавказе бахача газет дешарашка «Известия» ханнахьа дIакхайчийта.

Тхо деррига де гIерт городийи юртийи киоскашка даим газета керда номераш хилийта, «Известешта» язвеннар тхоай тешаме новкъост хилийта.

И. ЯКУБОВ.

«Известия» яхача издательства Къилбаседа-Кавказски отделене заведующи.

1974 шера 12 ноябре араьаьннача «Кабардино-Балкарская правда» газета тIара.

«СЕРДАЛО»
2-гIа оагI. 23 ноябрь, 1974 шу.

МИШТА ЛЕЛ ТОРГОВЛИ?

РЕЙД

Укх деношка Грознерча цхьайолча торговле организацей балхага хьожаш хилар «Сердало» газета рейдови бригада. Къахьегамхой хьашташ лерттIа кхоачашдеш яр царех дукхагIьяраш.

Хьаэцаргья вай горпромторга «Радуга» яха № 20 йола тика. Дика кулгелхо я тика директор Тансия Мальсаговна Филимонова. Шин коллективе торговле культура лакхъяра, политико - кхетама балха хетаь каст-каста беседаш ю цо. Доккха беркат даьннад цу гIулакхах. ДукхагIйолча хана тIанк аьнна нахах хьалйиза хул мах беш йола йоккха зал. Нахага товараш дIахьоккхаш, шоашка даьча хаттара безаме жоп луш ба продавецаш. Цудухьа Октябрьски революце 57 шу дизара цIейна накъабоагIаш тIайнца декхараш толамца кхоачаш а деш 103 процент кхоачашйир цу коллективо октябрь бетта товарооборота план. ХIанз пятилетка къоастамбеча шера план 3 дн хьалха кхоачашъяра къахьегаш я баттайна коллектив.

Халахете а, хIанз а вайна юкъе нийслу хIамилг яккхара тIехьабаьнна цхьабола торговле болхлой. Царех дувцаргда оаха газет дешараштa.

Грозне эгара йоккхагIчарех я «Торггастронома» № 1 йола гастроном. Цун отделашка болх беш ва бIаь гаргга болхло. Шин сменагIа бу болх. Цхьаккха кхачан товар дий-те укхаза доацаш аьнна хеталургда говр хахкал йоккхача зале гIолла хьал-Iс волавешнача сага. Мах тIаязбаь кьахатилгаш доацаш цхьаккха товар дац витринашка. Цена а лостамболаш а я отделашка, товараш лоаттадеча подсобни помещенешка, йоккхийча подвалашка. Лоаша аьлча, укхаза-м харцахьа хIама хургдий-те аьнна хетадалийтар тхона юххьанца духьала эттача сурто.

Хьанйцар 4 сомах бежап дулх. Техкача нийса ээадар тараз.

Кондитерски отделаца гIулакх тоссаделча хувцаделар тхона хийттар. ЙоккхгIйолча продавецагара Мухина Наталья Сергеевнагара оаха ийцар ах килограмм «Светлячок» яха печенеш. 200 грамм «Красный мак» конфеташ, ах килограмм «горошек» яха конфеташ. Юха эзача печенеш — 10 грамм, «Красный мак» конфеташ — 10 грамм, хIаьта «горошек» яха конфеташ — 15 грамм эшаш хилар. Ца ховш нийсденад из аьнна бехказа бала тIертар Наталья Сергеевнаи отдела заведующи Кузьмина Лина Михайловнаи.

Иштта хетаделар тхона горпищеторга № 63 йолча тика яу нийсденнача хана. Кадай лелар болх беш хиннача шин продавецей кассирей кулгаш. ХIаьта кхы а сихагIа дIа-юха удар цар оза товараш тIадехкача таразий стрелкаш. Сиха гIулакх делга дарий а хац — кIезига бар товараш эцаваш.

Продавеца Полтева Светлана Николаевнас 20 грамм эшаш ээар тхона ах килограмм «Утро» яха печенеш. ХIаьта продавеца Енина Ольга Дмитриевнас юкъера дIадаьрхIача 7 кепиг совдоаккхаш ээар ах килограмм колбаса. 85 грамм нахча, 300 грамм налха, иштта «Экстра» яхача къаракъа шуша а юкъейолаш дола кхачан товараш.

Царел хIамилг яккхара тIехьабусарех яц тика кассир Никифорова Антонина Никифоровна а. 7 соми 15 кепиги дIа ийца юха хIама ца луш 7 сомен 5 кепиген чек хьа а луш бIаргцIацкъам тохача юкъа 10 кепиг совдаьккхар цо. Цул совгIа витрина тIа хьа ца гойташ 7 банка марикованни кагий нарсаш латтар кладовке шоашта юхейита я яхаш. Из а, вайна ховча тайпара, советски торговле бокъонаш телхаелга лархIа дезаш да.

ХIанз столовей, ресторанний, кафей треста № 4 йолча кафе да тхо.

Контрольни тараз тIа ээача хIара кхерзача марша порци итт-итт грамм эшаш хилар. Иштта хIаране тIа 40—50 грамм кIезигагIа хилар цуйца хьаенна коартолий гарнир а. Кхерзачул тIехьагIа эшабеннаб марш аьнна бахьан лаха гIертар повар - бригадир Майорова Ольга Антоновна, повар - раздатчица Свиницова Галина Васильевна. Цу къамаьлах Iехалургболаш хилазар торговле балха опыт йола общественни инспектораш. Тараз тIа схка йолайир хьалхе кхерза кийчбаь латтача марша порцеш. 113 хила езача метте 100 грамм мара хилац хIаранех. Итт-итт грамм эшаеш белар тхона 200 грамм хила боагIа, тIоа а. Бакъда, шийга доагIача даькъе мах нийса дIанйцар кассиро.

Кхьметтел чубоагIараша корта бохабу малар чудеча а дукха духьала хилац кафе болхлой. ЧхьагIари къаракъи чухнина хаьгулъаь яьсса шушаш латтар заведующе кабинетя хьалхашка. Болх дIаязбеш бракеражни журнал дац юкъарча кхачан предприяте.

Кхоачамбоацараш дувцаш йоазош да жалобайи предложенейи книжка тIа. Масала, 6 ноябре даа хIама во кийчду, сосискаш хьаж йоагIаш да, аьнна яздаьд Богданов Виталий Григорьевича. ХIаьта жоп дала сагота болчоа тара а бац кафе кулгалхой.

Грознерча центральни рынкерча Ростовски рыбпромобъединене № 40 йолча чкъаьрий фирменни тика балха тохкам а беш чакхъяьлар рейд. Укхаза доххаш бийда а кхерза а чкъаьрий да, 6 соми 45 кепиги денна кхаь тайпара чкъаьрийи цхьа банка консервей ийпар оаха. Юха эза а эза дIалаьрхIача 6 соми 27 кепиги мара мах болаш хилазар уж товараш. Цу тайппара 18 кепиг совдаьккхар продавеца Албериева Шура Юсуповнас. Иштта 2 соми 90 кепиги мара мах боацача чкъаьрех цхьаш кхалсагагара 3 сом даьккхар продавеца Халмурзиевас а. ХIаьта 20 грамм товар кIезигагIа озаргдолаш оттадаьдар тараз а. Цул совгIа, витрине йоаца 18 банка осетрови Iов а яр подсобни помещене.

Г. ВАТКУЛИНА,
Г. БОБРОВА,
С. ШАХИДОВ,
А. АЛАЕВ,
халкъа тIахьожама Грозненски городской комитета общественни инспектораш.
М. ТУМГАЕВ,
«Сердало» газета корр.

* * *

Рейдови бригада материал кепатоха кийчъяьчул тIехьагIа «Рыба» яхача № 40 йолча фирменни тика директор волча псв. Мамиловгара укх тайпара чулоацам бола № 65 йолаш теха приказ кхаьчар «Сердало» редакцега.

— Эцарашкара сов мах боаккхилга, товараш эшадеш озилга сацна дола харцахьара гIулакхаш тха тика коллективана юкъера хIанз а дIа ца далар хьахьеккхад «Сердало» газета рейдови бригада баьча тохкамо. Тохкама шоашкара ийцача товарех лоточница Ш. Ю. Альбериевас 18 кепиги Т. Б. Халмурзиевас 10 кепиги совдаьккхад. Цул совгIа 15—20 грамм дозал лоха хургдолаш оттадаь хиннад тараз а.

Уж гIулакхаш бахьан долаш дIахо цу тайпара хIама гучадаьлча балхара дIайоаккхаргйолга дIа а хойташ чIоагIа бехк баьб Альбериевайна. ХIаьта иштта балхара дIайоаккхаргйолга дIа а хойташ бехк баьб зIамагIйолча продавеца Халмурзиевайна а. Цул совгIа ноябрь бетта 100 процент премиальни алапи а лургдац царна. ХIаьта цахаддаш цар беча балхага хьожилгеи из гIулакх коллектива юкъарча собране дувцилгеи тIадиллад тика директора заместитела Р. К. Клюевайнеи отдела заведующена З. К. Султановайнеи.

* * *

Рейдови бригада тохкам баьча торговле кхыча организацей кулгалхоша даьчунга хьежаш я редакци.

ШИН РАЙОНА ВИКАЛАШ ВIАШАГIКХЕТАР

Болхлойн ахархойн классай союз — «Марсеи Гонев» союз — вай социалистически паччахьалкхен ларда я. Из союз хIара шера чIоагIлуш латт. Цунна къаьгга тешал ду Грозне Заводской индустриальни района къахьегамхоштеи Урус-Мартановски района юрта боахама къахьегамхоштеи юкъерча доттагIало. Шин района къахьегамхой алхха доттагIал леладаь, е заданеш кхоачашъеча вIаши новкъостал даь Iац, цхьана гIадъух уж даьхача толамашта. карагI ца даьнначун бала юкъа бекъ.

Республика кхашка чакхдоалаш латт балхаш, хIаьта Урус-Мартановски районе уж чакхдаьннад. Района къахьегамхоша шера план 12 эзар тонн йолаш паччахьалкхен амбарашка 13635 тонн дикагIдола ялат чутессад. Къаьстта дика толамаш даьхад района хьажкIаш лелаераша. 3 эзар гектар долча лаьттан тIара хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 35 центнер фуальяьха хьажкIаш чуйнцей. Дика къахьег района хьайбаш лeладераша а. Цар хIанале кхоачашъяьй паччахьалкхенга шура, фуаш, тха дохкара шера плац гарга ба уж дулх дохкара шера план кхоачашье а.

Цхьан дешаца аьлча, гIаябаха йиш йолаш ба района къахьегамхой, шоай дега гIозла дIаювна новкъостий а ба цар. Цудухьа, кхашкара балхаш чакхдаьнначул тIехьагIа, шоаш болча шоай шефаш — Заводской индустриальни района къахьегамхой викалаш бийхар цар.

Щефаш тIаболча мотоциклистийн автобусийн колоннана урусмартановцаш духьала баьхкар Грознера аравоаллача.

Укхаза хилар митинг а. Цига къамаьлташ дир Урус-Мартановскии Заводскойи райисполкомий председателаша Л. М. Налаевеи, О. И. Дробязкоси. Цул тIехьагIа хьаьший фусамдайи Урус-Мартане бахар.

Урус - Мартане дIакхоачача хьаьшашта духьала баьхкар 15 союзни республикай байракхащ бе а йоахкаш говра баьреши къамаи костюмаш тIаювха кагий нахи мехкарийи. Укхаза дIадоладелар импровизированни халхараш деш хьаьший безбаь тIаэцилга. Шоайцига хьамел баьхкараш бовзаш бар урусмартановцашта: района ялх боахамех кхаьнена шефство лелаю заводчанаша, хIаьта хIанз укхаза духхьашха баьхка а бацар уж.

Урус - Мартане безагIа бола хьаьший ба шефаш. Цунна тешал деш района центральни майда хьалйизза нах гулбелар.

Укхаза хиннача митинге урусмартановцаша грозненцашка дийцар шоаш даьхача толамех, царна доккха баркал аьлар шоашта болча аьттон духьа доацаш новкъостал дарах. КПСС Урус - Мартановски райкома секретара А. Г. Пенькова кхашкарча къахьегамхой цIерагIа дег тIара баркал аьлар заводчанашта кхашкара балхаш деча цар новкъостал дарах. Районе кхашкара балхаш деча 1974 шера дакъа доацаш хиннаб Ленина цIерагIчеи Шериповa цIерагIчеи мехкдаьтта чакхдоахача заводий, гIишлошъяра управлене Ленина орден лелаеча № 7 йолча гIишлон-монтажни треста, № 1 йолча пассажирски автотранспортни предприяте, иштта кхыча предприятейи организацейи коллективаш. Цо укх тайпара цифраш йоалайир. Района кхашка ши эзар гаргга сага-дийнахь къахьийгад заводчанаша. Цу юкъа 750 гектара тIара кхо эзар гаргга тонн хьажкIаш чуийцай, эзба лаьтта аьхал, 30 эзар тонн совгIа юртбоахама мухь дIа-хьа бихьаб.

Гуйран балхаш сихденнача хана 12 активист вахийтар КПСС Заводской райкомо Урус - Мартановски районе. Цига ялат чуэцача боккха организаторски политико-кхетамен болх чакхбаьккхар цар. Царна массанена совхозий парткомийи администрацейи цIерагIа баркал аьлар, хIаьта Калоев Хьамзатаи Мусаев Iумарийнеи КПСС райкомеи райисполкомеи Сийлен грамоташ елар.

Урусмартановцаша баьккха толам алхха даькъала бувцар духьа хинна ца Iеш, доттагIашта къахьегаме шоашта карагIдаьннараш лувца а баьхкабар грозненцаш.

КПСС Заводской райкома секретара А. Н. Бубненкос дийцар пятилетка къоастамбеш долча шера района къахьегамхоша доахача толамех. Шу дIадоладелча деза планал совгIа миллион сом маьха продукцена реализаци яьй района къахьегамхоша. ВIашагIкхетаре доккхал деш дувцар района предприятеша 16 тайпа продукци паччахьалкхен дикала Знак йолаш арахецаш хилар. Царна юкъе я вай республика промышленноста предприятешта юкъе хьалхе лелаеш йола СССР 50 шу дизара цIерагIа Грозненски химически комбинат, В. И. Ленина цIерагIеи А. Шериповa цIерагIеи мехкдаьтта чакхдоаха заводаш, производственно-товарни контора, Н. Анисимова цIерагIара мехкдаьтта чакхдоаха завод. Шу дIадоладелча деза дикал лакха хилара знак луш 50 миллион сома продукцена реализаци яьй цу предприятеша.

IалаьмaтIе дукха балхаш ду района республика юрта боахама долча новкъоетала. Промышленностеи транспортеи предприятеша шефски новкъостал ду республика (7 колхозаи 27 совхозаи). Духхьал укх цхьаи шера цар даьча новкъостала мах 100 эзар сом хилар. Заводской районера 275 автомобили трактораши республика боахамашка тайп-тайпара балхаш деш хилар.

«Марси Гони» яхача Союза тешаме волча 1640 саго — района заводийн фабрикайн, транспортни Iилмани учреждений викалаша сомий бешамашкарей кхашкарей 6 эзар тонн баьцадаараши соми гулбир.

ВIашагIкхетаре иштта къамаьлаш дир Ленина цIерагIча мехкдаьтта чакхдоахача заводa воккхагIа волча оператора, Социалистически Къахьегама Турпало Н. И. Велерникова, «Горец» совхоза бригадиро М. Имаева, № 7 йолча Урус-Мартановски юкъерча школа хьехархочо Р. Исмаиловас, ВЛКСМ XVII съезда делегата, химкомбината аппаратчика А. Буваненкос.

Митинг чаккхъяьлча шоай подшефни боахамашка бахар грозненцаш. Уж хилар хьайбай фермашка, ремонтни мастерскешка. Царна дика довз шоай подшефни боахамаш, цудухьа цига хинна хувцамаш белггала да. ХIаьта хувцамаш дикача оагIорахьа хиннад. ШенагIа я фермашка, шортта доакъар Iалашдаьд, техника тIаккхийттай.

Г. АБУЕВ.

СУРТА ТIА: ПАП-I, ацетонови заводера шефаш «Гехинский» совхоза парткома секретараца А. Ж. Дидаевца (аьрдехьара — шоллагIа латтар) къамаьл деш ба.

РЕЗЕРВАШ ЮКЪЕКХУВЛ

Дика къахьегама хьокхамаш даьха Сийлахь-боккхача Октябра цIейна накъабаьхкар Ачхой-Мартановски района «Овощевод» яхача совхоза къахьегамхой. Дукхача шерашка тIехьадусача боахамий мугIарашка хинна совхоз хIанз ялат, баьцадаараш, кхыйола юртбоахама культураш дукхагIа йоахаш бIубенна дегIа ух.

Лаьтта леладара культура лакхъяро, агротехника бокъонаш цIенхаштта чакхъяхаро, хьувкъам лакхбара йолча лоархIамерча формашта дукхагIа теркам тIабахийтаро доккха гIулакх дир.

Пятилетка диълавIча, къоастамбеча шера гурахьа дийнача ялата хIара гектара тIара 24,3 центнер яьккхар, план 21 центнер йолча.

Ялата лаьрхIа дIайийна хьажкIаш чуйнца яьлча дог гIоздоаккхаш хьокхамаш хилар. Эдильханов ШитIас кулгалдеча механизированни звенос хIара гектара тIара 34 центнер фуальяха хьажкIаш чуера, социалистически декхар 26 центнер долча.

Укх деношка пятилетка къоастамбу шу чакхдаккха гарга ба баьцадаараш кхедераш. Лакха овсарле йолаш къахьег цар. Ер шу долалуча хана, социалистически декхараш тIаэцаш, баьцадаараш лeладерий бригада коллективо хIара гектара тIара 87 центнер яккха езача 90 центнер яккха лаьрхIар. Кхы а лакхагIа декхараш тIанйцар Эдильханов Баудина, Кураев Iисас кулгалдеча коллективаша. Планал цаI ах-шозза дукхагIа баьцадаараш кхеде дош делар цар. Из бехктокхамера гIулакх толамца кхоачашдара дерригa низаш оарцагIдаьхар ахархоша. Баьцадаарий хьувкъам лакхбара торонаш лохаш итт бетта къахьийгар. Лоадам боацараш балха тIа дацар. Баьцадаараш дIадувш а боккха теркам тIабахийтар. Из гIулакх тIадиллар опыт яраштa. БаьцовгIашта гIулакх деш, хьахинна культураш ца йойташ лоаццача агротехнически хана чуэцаши халданза тIахьожам лоаттабора.

Баьцадаараш чуйнца довлале дукха хьалха гучабаьлар котало яьхараш. Эдильханов Баудина кулгалдеча бригада коллективо хьалхара моттиг яьккхар. Ше гIулакх деча 46 гектарах хIаране тIара 275 центнер баьцадаараш даьхар, план 124 центнер йолча. ХIаьта ерригa яьккхар 1260 тонн хилар, планагIа 570 тонн йолча. Иштта хьокхамаш даьхар Кураев Iисас, Эдильханов Зилауде кулгалдеча коллективаша.

Баьцадаараш дукхагIа дахарца цхьана боккха теркам тIабохийт укхаза культурай цхьа центнер яккхарга дIадодар кIезигдара. Хьувкъам лоха болча хана цхьа центнер яккхарга дIадодар плановичул дукхагIа дар. ХIанз гIулакх кхы тайпа да: продукци дукхагIа яьккхай, дIадодар лохденад.

Масала, укх шера гурахьа дийнача кIин цхьа центнер яккхарга планагIа лийрхIачул 1 сом 30 кепиг кIезигагIа дIадахар, хIаьта иштта цхьа сом гаргга кIезигагIа да хьажкIий центнер яккхарга дIадахийтар а.

Из мишта карагIдаьннад?

Цунна жоп лохаргда Эдильханов Бауде бригада балха итогашка хьежача. Цунах лаьца бригадира йоах:

— Из толам баккха аьттув баьлар къахьегам лерттIа вIаштIехьбаккхарах, шийна тIадилла гIулеих хIаране тешаме чакхдаккхарах.

Из иштта хилара тешал ду хIанзалца ца хиннача тайпара укх шера юххьанца звеноши бригадаши хьалхе а вIашагIйохкаро. Балхаш дIадоладале наха ховра шоаш болх мича бергба. Ялат дIадер, баьцовгIашта дIахо а гIулекх дар лоаццача хана чакхдаьккхар.

Шоашта хьалхашка бехктокхаме декхараш латтилга а ховш творчески уйла тIайохийташ къахьийгар баьцадаараш леладераша.

ХIанз дерригa низаш оарцагIдаьхад совхоза кхаш леладераша пятилетка тIеххьарча шера хьувкъама тешаме лард йоллара.

Г. ГРУЗИН.

Грозненски СПКБ яхача опытни завода коллективо продукцена реализаци яра итт бетта план 106,2 процент кхоачашъяьй. ХIанзле тIеххкхоачашъяьй валови продукци арахецара цхьайтта бетта план.

Заводе дукха ба шоай пятилетка кхоачашъяьраш. Царех цаI ва механически цеха слесарь-сборщик Фридолин Александр Александрович. Цеха коллектива юкъе из къаьстта белгала ва хьаеча продукце дикали балха овсарлеи лакха хиларца. Дуккхача шерашка болх баь Iоязьча балха опыто цунна новкъостал ду оатхал дукхагIа яхаргйолаш, говзал лакха йолаш хьавIашагIйолла. Предприяте болх беча дуккхача шерашка итташ болча кагирхошта шин професси Iомаяьй Александр Александровича. ХIанз царех дукхагIбараш цунца цхьана цехе болх беш а ба.

Сий ду Фридолина ерригача коллективо хьаьнала къахьегамхо, Iимерза саг из хиларах, харцдолчунца даим къовсам лоаттабеш, шийгара цхьа гIалат ца доалийташ къахьегарах.

Продукцега дIадодар лохдеш, из кийчъяра процесс аттача йоаккхаш дукха рационализаторски предложенеш балха юкъейихьай Фридолина. ХIанз пятилетка программа кхоачашъяь а ваьнна иттлагIча пятилетка чотах къахьегаш ва из.

— Вай заман визза вола болхлю ва Фридолин, — йоах цунах предприяте кулгалхоша, — сакхетам лакха болаш, шерагара-шерага шийн говзал шаьръеш, лакхъеш, Iилмаи ларда тIа къахьегам вIаштIехьбаккха ховш.

СУРТА ТIА: А. А. Фридолин аргIанара заказ кхоачашдеш ва.

И. ПЛИЕВА сурт.

КОЛХОЗА ЭКОНОМИКА ЧIОАГIЛУШ Я

Укх аьхки Ножай-Юртовски района Жданова цIерагIча колхоза председателаца Магомадова Курбикаца со вIашагIкхийттача хана, оаха дийцар планагIа боахама тIаба безача пайдах. ИйслагIча пятилетка диълагIча шера колхоза хила беза пайда ах миллион сом ба, йоахар цо.

Цхьан шера 500 эзар сом пайда! 5—6 шу хьалха вIалла а дагадацар колхозашта иззал пайда хург ма бий аьнна: шера эгара дукхагIа тIабоагIаш бола пайда 56 эзар сомал тIех бацар. ХIаьта лаьттанцарей хьайбашкарей продукташ яхара шера дIадохийташ дар 70—80 эзар сом хулар.

ХIанз кхыча тайпара да гIулакх. Гуйран балхаш чакхдеалача хана юха а вIашагIкхийтар со колхоза председателаца Магомадовайца.

— Шу долалуча хана тха колхоза правлене белгалдьдар 380 эзар сом пайда белга, — йоах нов. Магомадовас. — Бакъда, тхьамка дIадув лаьтташ шердарцеи, паччахьалкхенга дукхагIа дулх дохка тхоай торонаш хиларцеи, хIаьта иштта хохаши генараши хьалхарчул понагIа дIаде тха вIаштIехьдаларцеи дувзаденна дагаделар тхона ах миллион сом пайда бе. Юртбоахама шу чакхдаьлча деце а, майрро ала йиш йолаш да тхо—ах миллион сом пайда хургба боахама!

ПланагIа 65 гектар йолча, колхозо укх шера дIадийра 90 гектара тIа-тхьамка. ХIара гектара тIара чуийцар 13 центнер тхьамка, план 10 центнер йолча. Вешта аьлча, 117 тонн декъа тхьамка даьккхар. Из паччахьалкхенга дохкарах колхоза 250 эзар сом пайда хул. ХIаьта гецарехи, хохехи, юртбоахама кхыча культурехи хьахула пайда 130 эзар сом ба.

Тхьамка кхедеш 4 бригада я колхозе. Массарел дукхагIа тхьамка чудеяад Н. Элимханова кулгалдеча № 2 йолча бригада коллективо. Ше гIулакх деча 20 гектарах хIаране тIара цо чуийцар 15 центнерал кIезигагIа доацаш тхьамка. ХIаьта цу бригадерча Элимханова Хийжапа, Багаева Табарика, Элимханова Шамас, Башиева Эйзапа шоаш лелаеча хIара гектара тIара даьккхар 35—40 центнер декъа тхьамка.

Социалистически яхье хьалхе лелаеча колхозхоша хьахьокх дерригача лаьттан хIара гектара тIара 25—30 центнерал кIезигагIа доацаш тхьамка чуда торонаш йолга. Цудухьа колхоза правленеи партийни организацеи чIоагIа терко ю толашагIа барий опыт шерра йоаржаярах боахама пайда дукхагIа тIабахьаш йола культура дIаюв лаьтташ шердарах. ХьатIадоагIача шера 100 гектара тIа дIадувргда тхьамка.

— Боахама тIабоагIа пайда алсамбаларга хьежжа тоалу юртхой культурно - бытовой хьалаш, — дувц колхоза председатела Магомадова Курбикас. — ХIанз тханцига колхоза чотах хьалдеш латт бахача наха эша гIулакхаш ду ЦIа, проектно - сметни документаци оттадаьд 1975 шера колхоза правлене контора, 50 моттиг йола берий беш хьальяра. Дукха наькъаш тоадаьд юрта. Укх шера хьалъяьйнай 14 трактора лаьрхIа гараж. ХIаьта хьатIадоагIача шера хьалъе йолаергья тракторащ тоаю механически мастерской.

Е. ПОГОСОВ.

Социализма мехкашка

ДОТТАГIАЛ ХЬАХЬОКХАШ ДОЛА КЪАЬГГА ТЕШАЛ

Вежарашха долча шин халкъа дикагIболча къонгийн мехкарийн цIийца хоттаденна а маьршача кхолламаш деча къахьегаме техка а да монголо-советски доттагIал. Халкъа Монголена халача ханашка, тха революце, тха паччахьалкхен лоIама кхела кхерам тIабоагIача хана цIаккха а хувца ца луш монгольски халкъа новкъостал даьд пролетарски интернационализма принципашта тешаме йолча Советски паччахьалкхено. Иштта вежарашха шоай оагIув хьаллоацаш хилар бахьан долаш МНР къахьегамхоша карарадалийтанзар шоай революцена карагIдаьннараш, толаме чакхъяькар мокк капиталистически боацача накъагIа деIабоалабара хьакъехьара МНРП III съезда исторически решенеш. СССР-цен кхыча социалистически мехкашцеи цхьана гIулакхаш селадар — Монголе социализм хьалъелта толаме чакхдаккхара тешаме гаранти.

МНР — дунен социалистически системз цхьатарра бокъонаш йола член. Даккха а доагIаш дунен халкъашта юкъерча арене ший сий даьккхад машар безача Монголе арахьарча политико. Дунен иоллагIа тIом хьалехьа Советски Союзо мара официальни бакъъаь тIа ца эцаза хиннача Монголе хIанз 67 мехкаца дипломатически гIулакхаш леладу, торгово - экономически культурний бувзамаш — итташ паччахьалкхенаща. МНР-ес доккха дакъа лоац Азиатски континенте дунен халкъашта юкъера хьал лертIадаккхара юкъе. Азерча машарен кхерамзлени лоархIаме фактор я аьлар Монгольски Халкъа Республико леррагIа чакхйоахача машар безача арахьарча политиках КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева Москве хиннача машар безача низий Дерригдунен конгрессе ше къамаьл деш.

МНР бакъдаьд дегIаахара капиталистически лагIага кхачанза дола мехкаш бIарчча общественни формаци — капитализм — юстара а юташ, социализмага довла тарлуш хиларах бола ленински хьехам нийса хилар. Тха мехка опыт принципиальни лоархIам болаш я къаьстта хIанз, шоай кортамукъале яьхха тIа-тIа дукхагIа йола паччахьалкхенаш демократеи социальни прогрессеи наькъагIа йолхача хана.

МНР-е йоагIача КПСС ЦК Генеральни секретарь Л. И. Брежнев керте латтача советски партийно - правительственни делегаце визито керда башха-дика оагIув хьаелларгья вежарашха долча вай мехкашта юкъера доттагIала цхьана леладу гIулакхашна дегIадоаладара историна юкъе, дунен халкъашта юкъера социалистически Монголе авторитет кердача лагIа тIа йоаккхаш айергья. МНРП ЦК Хьалхарча секретара Ю. Цеденбала дукха ха йоаццаш дIаккхйкадир МНРП III съезда 50 шу дизарцеи Монголи Монгольски Халкъа Республика я аьнна хьакхайкаяь ах бIаь шу дузача юбилейцеи дувзаденна хургйолча торжествашка Л. И. Брежнев керте латтача советски партийно - правительственна делегаце дакъа лацарах вежарашха долча вай халкъашта юкъера доттагIал, чIоагIлуши кIоарглуши хилара дола къаьгга тешал хургда монгольски коммунисташта, мехка беррига къахьегамхошта, аьнна.

Улан-Батор.

Л. ЗАНТАВ,
монгольски журналист.
(АПН).

Монгольски Халкъа Республика 26 ноябре доал 50 шу.

Къахьегамеи боахама доал дареи дикагIа йола методаш лохилга тахан лоархIамегIа дола хIама а хинна латт мехка къахьегама коллективашка. Тхона йола школа, йоах монгольски къахьегамхоша — тайп-тайпара говзалаш йолча болхлоша, я советски болхлошцеи специалистащцеи цхьана къахьегаш хилар.

СУРТА ТIА: Центральни аймакерча комбикормови заводе советски лаборантка Н. Сапонюк ший опыт дIалуш я ученицайна Ц. Радназжамбала.

ТАСС фотохроника.

Даьчох кхоачамбаь Iе дага бац

КПСС XXIV съезда, тIехьагIа хиннача КПСС ЦК Пленумий решенеш кхоачашъеш лаьтта леладара культура хIара шу ме дала лакхъеш хьабоагIа Шалински района кхаш леладераш. Иштта, юрт боахама культураш кхееш шин ханнахьеи дикен кхоачашъю агротехнически приемаш, дукхагIа пайда эц минеральни а органически а удобренех, дукхагIа йоакхо ю юртбоахама культурашта зене йолча са доахкача хIамашца, засара баьцашца къовсам лоаттабара, дIадув фу лаххача боарамагIа хилийтара, лаьтта тIоадалца дуздара, хьувкъам алсамбаккха йиш хулийтача кхыча мероприятех пайда эцара.

Дикача хьокхамашца чакхдаьккхар ийслагIча пятилетка ер диълагIа, къоастамбу шу района кхаш леладераша. Юртбоахама культураш кхеяра, паччахьалкхенга цар продукци йохкара халкъбоахама планаш дуккха тIеххкхоачашъяьй. ДиълагIа ноябрь тIаккхоачаш района юрта боахама болхлоша толамца кхоачашйир паччахьалкхенга ялат дохкара ийслагIча пятилетка план. ХIаьта укх шера 20600 тонн ялат декхар паччахьалкхенга, халкъбоахама планагIа 12350 тонн йолча. Цул совгIа дIаде фу а кийчдир, хьайбашта фуражни ялат а Iалашдир.

Даьчох кхоачамбаь Iе дага а бац, хIаьта безам а бац района кхаш леладерий. ИйслагIча пятилетка тIеххьарча шера юрта боахама культурай кхы а дикагIа хьувкъам кхебара ерригa шоай уйла тIаяхийта, къахьегаме денал гойташ болх беш ба уж хIанз.

Ялата культураш кхеяра къаьстта теркам тIабохийт тха районе. Цунна тешал ду факто. Иштта, оахача 32 эзар гектар лаьттах 17 эзар гектар ялата культураш кхеяра хьакъоастадаь да. Дисача лаьтта тIа шекара свекла, гидуарраш, баьцадаараш, доакъара юв кхыйола культураш кхею.

Укх шера 12360 гектара тIа гурахьа юв культураш дIа а йийна, 13700 гектар лаьтта эзба аха дезаш ба района механизатораш. 15 ноябрь тIаккхоачаш 10 эзар гектар совгIа долча кхашка гурахьа юв культураш дIа а йийна, 11,55 эзар гектар гаргга эзба лаьтта аьхад района механизаторашa.

Тха районера лаьтта лсабат боаллаш да. Докъаделча геттара хала хул из аха а хIаьта юртбоахама культураш дIаера кийчде а. Ховш ма дий, гуйре ека лаьттар укх шера. БIайхача малхо докъадаь чIоагIдир лаьтта. Из бахьан долаш цхьайолча участкашка низткъала мара оахалац из. Халла мара хьаоахкалацар шекара свекла а. ХIаьта севооборотага хьежжа гурахьа юв культураш шекара свекла хиннача кхашка дIае езаш я укх шера. Цхьабакъда болх лерттIа вIаштIехьбаьккхача дукхагIдолча боахамашка цу халача хьалашка а дика толамаш дахз карагIдаьннад.

Иштта, XX партсъезда цIерагIча колхоза (правлене председатель Т. Албаков, керттера агроном С. Дахтукаев) районе массарел хьалха, 10 дийнахьа хьажкIаш, лаьрхIача тайпара шекара свекла чу а ена, агротехнически дикагIйолча хена дIайийра гурахьа юв культураш, фуца цхьана минеральни удобрени а тоссаш. Минеральни удобренешца хьаьнду эзба оаха лаьтта а. ХIаьта бIаьсти ювча культураштта хIанз оахаш дола лаьтта аьха дукха хIамч дисадац.

Толамца чаккхдаьхад гурахьа юв культураш дIаера балхаш «Южный», «Шалинский», «Искра» совхозашкарча къахьегамхоша а. Белгалдаккха доагIа гурахьа юв культураш района дерригача боахамашка цхьоалагIча класса кондиции йолз фу а тоссаш дIаювш йолга. Фуца цхьана минеральни удобрени тосс.

Укх гуйрийнарча халача хьалашка гурахьа юв культураш дIаера лаьтта кийчдеш шоашта ховр, могаз оарцагIдаьккха йоккха говзал гойт района специалисташа, механизаторашa. Масала, Куйбышева цIерагIча колхоза керттерча агрономз А. Визирханова механизаторашца цхьана лаьтта аьхачул тIехьагIа юса йоккхий талам цамцачхара тракторий къьнача, пайдана йоацача гусиницех лаьрххIа приспособлени йир.

ТIадозгIача шера чуэцаргболча хьувкъама лард йоллаш хьинаре къахьегаш дукха механизатораш ба. ХIаьта къаьстта дика болх бу цIи хезача механизаторашa, хьажкIаш лелаеча звеной звеньевойша Абдулмежидов ХIароиа, Эрзанукаев Хьасана, Ломалиев Iале, Магомадов Селима, кхычар. Ялат дIадувш дика къахьийгар «Шалинский» совхозерча селка тIа болх баьча Мадаева Аймане, «Южный» совхозерча трактористa Магомедхаджиев Iисас, дуккхача кхычар.

Боккха теркам тIабохийт районе хьайбай боахам дегIадоаладара. Хьайбай продукци йоаккхилгеи кийчъелгеи алсамдаьккхар духьа яьржача Ерригсоюзни социалистически яхьа юкъе а баха чапал дукха хьалха, 4 ноябрь тIаккхоачаш толамца кхоачашйир района юрта боахама къахьегамхоша паччахьалкхенга хьайбай продукци йохкара укх шерара халкъбоахама план. Иштта, дулх план 2230 тонн йолча — 2237 тонн, шура план 5150 тонн йолча — 5159 тонн, фуаш планагIа 2900 эзар дохка дезаш хиннача — 2920 эзар, тха план 30 тонн йолча — 53 тонн декхар паччахьалкхенга.

ХIанз района хьайбаш леладерашта хьалхашка латтача лоархIамегIа долча декхарех да баьхкха толам чIоагIбар, ийслагIча пятилетка план толамца кхоачашъяра тешаме лард йоллар. Уж декхараш кхоачашдар, керттерча даькъе, хьайбаш Iангара дахара яьча кийчонах тийша да.

Хьайбаш чусоцадаьд оаха хIанз. Йоаккха продукци лох ца йолийташ, юкъера ца дувлийташ хьайбаш Iангара дахара дукха даьл. Iалашдаьд 22 эзар тонн гIожа доакъар, цунах 7400 тонн йол. Силос 38 эзар тонн кийчъяьй. Дика тоаяьй фермай ерригa помещенеш.

Цхьабакъда хьайбаш Iангара дахара лерттIа кийчо е йиш хулийташ хиннача торонех во пайда ийцар «Джалка», «Предгорный» совхозаша.

Паччахьалкхенна дIаеннача шекара свеклана метта 35 эзар тонн жом лургба тхона укх шера. Доакъара база чIоагIъяра доккха новкъостал дергда цу гIулакхо. Боахамашка хьакхахьа болабаьб хIанз жом.

Укх Iай района колхозашкарей совхозашкарей хьайбаш меца хургдац. Тоьам болаш да доакъар. Цхьабакъда цунна кхом а беш пайда эца хьажа беза боахамий кулгалхой, специалисташ, хьайбаш леладераш. Цунца цхьана Iан замалахьа фермай помещенешка йоагIа температура хилийта еза. Шийлача латтача хьайбаша лаьгIью луш йола шура. Из кхетаде а деза, хIаьта шийханнахьа лерттIа тоае карагI а ца доалаш йита помещенеш мамогга сихагIа тоае еза. Йоахко е еза хьайбаш леладерий балха хьалаш вIаштIехьдахара. Иштта, спецбарзкъаш. болх беш эша гIирс. салаIара лаьрхIа хьакъоастаь помещенеш, кхыдар хилийта деза.

Тха района фермай болхлоша хьайбаш толамца Iангара доахаргхиларах, пятилетке шоашта хьалхашка латта декхараш дика кхоачашдергхиларах шеко яц.

А. ГАПУЕВ,
Шалински района юрта боахама управлене начальник.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

АМЕРИКЕ ХIАНА БОАХАЛАЦ АМЕРИКАНЦАШ

Вьетнамерча тIема дуxьала протест яра маIан долаш американски эскаре гIулакх де ца тигарашта амнисти хьакхайкаяьй массехк кIира хьалхагIа. Цунах пайда ийцарех йола репортажаш доккха хIама долаш санна хьакхайкаю США прессои телевиденеи хIана аьлча цигара цIаберзараш цхьа кIезига бараш мара бац. (Алхха Канадера американски дизертираш кховзткъа эзар совгIа бале з). Вожаш цIабаххара башха сагота бац...

Дизертирашцара гIулакх къаьстта ший тайпара хургда? ТIакха корзагIъяьнна хIана хьувз США-ра дIаухарий проблемана бIарчча номер хетаяь йоккхача американски буржуазе орган — кIиранна цкъазза арадувла «Ю. С. ньюс энд Уорлд рипорт»?.

Официальни статистико яхачох, 1974 шера 1 январе доазол дехьа вахар — тIема гIулакхаш тIара нахи паччахьалкхен учреждененшка балхаш дераши ца лоархIаш — 1.600 эзар американски граждании. БIарчча паччахьалкхе дIа а енна баха ховшабе тоьаргбар уж. Ши шу хьалхагIа ши бIаь эзар саг кIезигагIа бар переселенцаш.

Американски социологаша кхыметтел керда термин а дагa лаьцай — «ретроэмиграци» — тIехьашкахьа юха эмиграци, хIаьта а процесс ше цхьаккха дича а довзаш долча дешай маIанца вIаштIехьйоаккхалац. Дукха ха йоаццаш а тIехьа шоай ма хулла США чутоттабенна ма барий нах. МалагIча бахьанах еш я, шек баьнна социологаш, ретроэмиграци? Фуд царна США ца тоьар — хаттар ду цар.

— Ца тоьаш хиннар, мукъагIа, наьха санна лоархIаме хIама хинна хиннад. Из да, ший мукъагIа уйла яри индивидуализми США общественно-экономически системо моттийта мара хестаеш ца хилар. Цу къахьегамах пайда эцар элита — ахча дараши Iаьдал бе доалдараши мара бац. Воккар кхел кхы тайпа я.

«Ю. С. ньюс энд Уорлд рипорто» бакъду: дуккагIбараш ВIашагIкхийттача Штаташкара дIаух духхьал тIалаттача стройца шоаш тар ца беннадаь.

Капитализм дегIаяра гIулакха дунеи тIарча деррига мехкел хьалха яьнна Америка, Боккъонца цунна нийсса хьалха яьнна йода США капитализмо хьакхеллача феномений хьакъехьа а: зуламаш леладар, Iалама рузкъаш лечкъадар, социальни дегIаахара боарам цхьатара ца хилар. Американски общества хIара члена дего къоабаллеш дац цу тайпарча гIулакхашта «хьалха бувлга», хIаьта цхьабарашта из дулаш дац. Нон-конформисташтеи тIехьакхе а ловш, из де низ ца кхоачарашттен гIойленагIа хет кIезигагIа «хьалха латтача» капиталистически паччахьалкхенашка баха дIабахар.

Американски неоэмигранташа къаьстта лоархIаш я Канада. Цкъа-дале, цIенна эгтара гаргагIа хиларах. Нагахьа санна кердача моттиге вахар вIаштIехьа ца доале, юха цIава аттагIа дя. Канаде дIаIама а аттагIа да, мотт а иззаморг ба, вахара лостам а, маларра аьлча, иззаморг ба — нах бовхарехи боаберехи кхера ца безилга гIойленагIа хилар мара кхы хIама бе-башха доацаш.

Канзде аттагIа садоахалу американцага къайлагIа нуи доагIачеи духхьаларчен маIанга диллача: нах баха ховшанза йола Iалальмате йоккхий ареташ, хIанз а промышленни отходаша ииттал бIехьяиза йола хьунаш, хиш, Iамаш. Юххера а, когаштз кIалхара кIийле чIоагIагIа я: дунеи тIарча кхыча малагIча мехка я селлара дукха американски банкаш, заводаш, фирмаш?

Лоацца аьлча, нагахьа санна бархI шу хьалхагIа низ болча къулбехьарча лоалахочо, дикагIбола болхлой низ шийгахьа дIачу а эза, ше доалара яккхарах Канада цIенхаштта кхераш хиннаяле, хIанз цун сахьувзадер кхыдар да: хIара шера къулбехьара баха хьачуухараш тIа-тIа дукхагIа хулаш хиларах нах дукха а Iайна мохк хьалбукъаргболаш нийслургдий - хьогI гIулакх? Алхха дIадахача цхьан шера Канаде баха хайшаб ткъаь пхиъ эзар совгIа американски гражданаш.

Вешта, кхыметтел къулбехьарча доазонел дехьара хьачуухача наьха эмиграце а хьувзадац цунах хургйолча социальни тIехьалено миссел са. Хьашт долча тайпара дийлача я США-ра баха хьачуухаш бола нах кхыча мехкашкара Канаде ухаращца нийсбича, къаьстта шоай тайпара нах ба. США Iомаяьча къаьсттача «оамалаша» кхыча эмигранташта юкъера къаьстта белгалвоаккх американец. Кхыча переселенцашта юххе дIаоттабича ВIашагIкхийттача Штаташкара баьхка переселенцаш профессораш ба капитализма «Iилмаш» довзарга диллача. Голашца кадайгIа болх бе хов царна къахьегама бирже наггахьа мара нийслуш йоаца моттигаш хьалувца хала конкурсаш йоленнача хана. Цу хана кхыметтел американцачул а халагIа да канадца ший мехкара болх лаха. Масала, Канадерча вузашкара хIара ялхлагIа йола преподавательски моттиг хIанз США-ра баьхкача переселенцаша дIалаьцай.

Цу гIулакхо американцашцара безам ца боабе йиш яц канадций, мехка укх тIеххьарча шерашка къаман сакхетам сихха дегIаухаш хиларах хIаьта а. Каст-каста шо-шоашка хаттар ду канадцаша: наьха чотах шоай проблемаш къестаелга дутаре бакъахьа дацар-хьогI ВIашагIкхийттача Штаташа?

А. ПАЛЛАДИН,
АПН соб. корр.

Оттава.

ПОРТУГАЛИ БОКЪОНЦА ЙОЛЧА ДЕМОКРАТЕНА ТIЕХЬА

ПОРТУГАЛИ. Мехка вахарчух йоккха событи хинна дIаэттай Португальски коммунистически парте аргIана йоаца VII-гIа съезд. Цо хьахьекхар къахьегамхой а деррига португальски халкъа а хьашташ лораде ПКП майрра кийча хилар, мехкарча демократически низашта дIахо консолидаци яра гIулакхз новкъостал даь хилар.

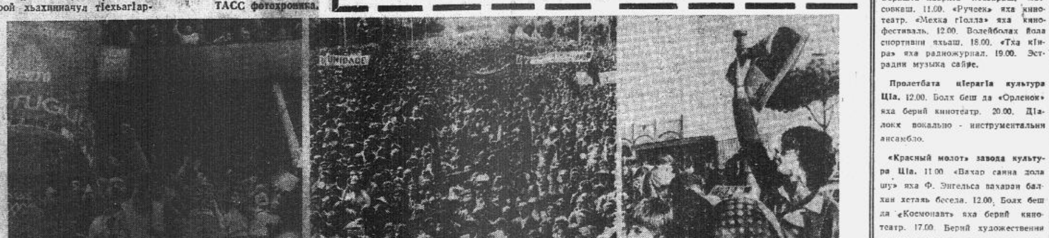
Мехкара политически Iаьдал, белгалдир съезде къамаьл деш ПКП Генеральни секретара А. Куньяла, хIанз демократически низай бе доаллаш хилар. Бакъда хIаьта а экономика рычагаш йоккхийча монополеша тIахьожам лоаттабеш я. Боккъонца демократически Португали хьалъара цар бера хьадаккха деза экономически Iаьдал. Португальски коммунистий «Аванте» яхача, къонача активисташа масса а моттигашка дIадоаржадеш долча (сурта тIа аьттехьа), газето редакциони статья тIа яздаьдар, снха де дезача гIулакхий платформа тIа белгалдаь керда декхараш дизза кхоачашдергхилар хьахьекхад съездо яхаш.

Реакциони низий провокацеш а новкъа хилазар Португале халкъа демократически строй хьахинначул тIехьагIар-ча 6 бетта итогаш чIоагIгIа сезъяь юаца. 50 эзар совгIа саго дакъа лаьцар «Кампу пекену» яхача столични стадионе хиннача ПКП Лиссабонски организаце вIаштIехьъяьккхача митинге (сурта тIа аьрдехьа). Митинге дакъа лоацаш хиннараша могадир ПКП аргIана йоацача съездо тIаййца документаш.

ЧIоагIгIа дегаш айденна болаш дездиo Португале общественносто Португальски республика хьахинна 64 шу дизар.

Лиссабоне мехка кхыча городашкеи нах бахача пунктакеи торжественни церемонеш хилар (юккъе латтача сурта тIа — Порту яхача городера митинг). Дукхача городашка хьалхара республика хьаьярий фашизма духьаларча тIема турпалий сийна мемориальни доскаш хьалтехад, улицех цар цIераш техкай.

Португале къахьегаш долча халкъон халкъах болча дуккхача нахен герзашцарча низий Боламца союз а лелаеш шоай гIулакх шоай бе доалладу. Демократически, машар а безаш, кортамукъа Португали хьае боккъонца йола торонаш йолаш я.

ТАСС фотохроника.

Суда залера

НИКЪ БИЙХКАР «ШЕЙХА» БIЕХАЧА ГIУЛАКХАШТА

ДIАЯХАЧА ЗАМАН ВОЧА ГIУЛАКХАШТА ДУХЬАЛ

Шерагара шу массаза доал дIаьхегIа, дизагIа, сакъердамегIа хул советски наьха вахар.

«Городе а юрта а дIа мел хьежача гуш да дукха керда цIенош, тIехь-тIехьагIа эшалуш йоагIа городаи юртаи юкъера башхалонаш, вIашн тараерз уж бахача наьха кхетамга, тIадувхачунга диллача а.

Иштачарех цаI я Урус-Мартан а. Из хозъяьй шоай юрт дукха езача цу чу бахача наха. Берригача советски наьха а санна, цар вахара хьал тоадара йоакхо ю Коммунистически партеи Советски Iаьдалои. Из дика кхетаду цу юртарча къахьегамхоша. Иштта денгара денга вай вахар тоалуш, наьха политически сакхетам лакхлуш хилар чIоагIгIа новкъадараш а нийслу юкъ-юкъе. Уж бэ моллаш, шейхаш да тхо, яхаш, нах Iехабеш лелараш. Уж Iаьржде гIерт вай хоза вахар. ХIаьта цар цкъаза из де ка а йоал. Иштта хIама хиннад Урус-Мартане а.

Дукха нах гулбеннаб Урус-Мартана района культура ЦIен коа а цунна гонахьа а. «Шейх» ва яхача Яндаров Iаддал-Хьамида Юнаде дош дувцача суде ладувгIа баьхкаб уж.

ТIанк аьнна хьалйиза я йоккха зал. Суда председателал деш волча К. Джабраилова Iоеш Яндаров бехке веш йола обвинительни заключени. Из бехке ву 1957 — 1958 шерашка мурдий тоаба вIашагIа а теха, бахача наха юкъе общества духьалара агитаци еш хьавоагIаш хиларах, ше тувлабаьча мурдаша хьалдаь кхаьннахьа — цаIаш Урус-Мартанеи шиаш Грознеи — цIенош хиларах, цар новкъосталца йоалаяь ши сесаг хиларах... Общества пайдане хургдолаш къахьегар хьарам да яхаш шоай юртарча «Горец» яхача совхозе, кхычахьа болх бе наьха дог лелхийтал цо, хIаьта Яндарова хьехам луш цхьабараш юрта эгтара дуккагIа нах эшача хана духхьал шоай доалахьа бола боахам тоабар духьа гаьнна кхыча областашка дIа а ухаш, ахча даккхара балхаш деш хиннаб. Иштта дувц обвинительни заключене тIа.

Из цхьаккха а бахъде тигац Яндарова. Ше гоама волча наха дийцача хабарех оттаяь я йоах цо из. Цо дувцачох цун цхьаккха цIа а дац, е цхьаккха сесаг а яц. Грозне, Коммунистически улицагIа ший ялх бераца яха Любан мара хинна а яц, хIаьта из йита а ва ше, яхаш дувц Яндарова.

Малав Яндаров Юнади? Из Солса-Хьажий Iаддал-Хьамида воI ва. Солса-Хьажа ший хана шийна тIехьабаьха мурдаш а болаш, уж чу а лоаттабеш, Урус-Мартане шозза вIаштIардаь цIенош а долаш ваьха, наьха цIий Iийда, уж дына хьехамца тувлабаь саг ва. Цун мурдаш хиннаб Нохчашкахьа а ГIалгIашкахьа а. Иштта нах дына хьехамца Iехабеш, боацабеш хиннав цун воI Iаддал-Хьамид а.

Ший даь-даь гIулакх хьал а ийца 15 шу хьалхагIа Яндаров Юнаде вIашагIтехай Солса-Хьажий мурдий тоаба. ХIаьта ше дала дакъа денна саг ва хьнна йола уйла йоврживай мурдашта юкъе.

Цун мурдаш ба Советски районе (Советски юртара Алиев Хьусейн, кх.). Грозненски районе (Йоккхача АтагIара Асхабов Денисолта, кх.) Урус-Мартановски районе (Урус-Мартанера Мухмадхаджиев Туту, Джумаев Ахьъяд, кх.), нохчий кхыча районашка, хIаьта иштта ГIалгIашкахьа а.

Ше яхачоа тIехьавола саг «къематдийнахьа» ялсмала вига низ кхоачаргба ший, яхаш дынах тешашбола нах Iехабаьб цо, царгара ахча а кхыйола хIамаш а ийяьй, шийна балхаш дайтад.

Из бакъдеш дийцар суде теш йолча Исраилова Зинас. Урус-Мартане Яндаров Юнадена цIенош деча хана ше а кхыбела мурдаш а болх беш хилар цига, аьлар цо, масала Махмудхаджиев Туту, Ибрагимов Iаддалхьамид, кхыбараш. ХIаьта ший дас цунна цIенош хьалде хьу, шифер, цемент тийлар мах боацаш, йоахар Зинас. Цул совгIа ИсраиловгIар Яндаровна лаьрхIа доахан леладаьд, Махмудхаджиев Тутус — котамаш. Зинай дас Мохьмада дуккхаза ахча а тийннад Юнадена. Цун цIерагIа леланьй — Яндарова ший «Москвич» а. Цунцара ше ийгIачул тIехьагIа, цо из автомобиль ший кхыча мурда Абаев Вахий цIерагIа дIаязъяьй, дувц дIахо Зинас.

Цхьаккха хIама леладаь дац цу говзача «шейхас» ший цIерагIа долаш. Грозне Мартовски улицагIара цун цIенош чIоагIгIа цох тешаш хиннача мурда Ибрагимов Iаддал-Хьамида (из хIанз Зинай да Исраилов Мохьмад верах йоккха ха теха лаьца воалл) цIерагIа да, хIаьта Урус-Мартанера дараш Яндаров устнаьна Исраилова Набисата цIерагIа да, кхоалагIдараш — цо «йитача» сесага Любана цIерагIа.

Тешал деш йолча Грознерча Кадомцева Анастасия Николаевнас дувц Мартовски улицагIа цун цIеноши кхо бер а долаш Малика яха сесаги хилар бакъдеш. Из Маликай лоалахо я. Цо йоах Яндаровх «папа» оалар Малика бераша, кхывола маIа саг цу коа бIарга вайнавац шийна.

Ше суде гучавоаккхаш наха къамаьлаш деча хана Яндаров юха тIара хувцалу, цхьан моттиге ватIа хала да цунна, бIарга ногIараш каст-каста деттал.

Нов. Кадомцевас дийцар бакъду, Грозне Коммунистически улицагIа, Яндаров Юнаде хьалхарча сесга Любана лоалахо йолча Шевченко Прасковья Зиновьевнас а. Цунна Малика бIаргаяйнай из йоалаьча хана, нускал долаш а цул тIехьагIа из ший эйгарца цхьана яхаш а. Хьахилар Маликай бераш, йоах цо. Цул тIехьагIа Яндарова Мартовски улицагIа цIенош а даь дIачуяхар Малика.

Цу шийне санна Яндаров Юнаде Мартовски улицагIа керда цIенош хьалдаь хилар а уж хьалдеш дуккха нах хилар а бакъдир тешал деш волча, Грозне Мартовски улицагIа вахача, Гаврилов Григорий Николаевича а.

Из деррига а харц да, яхаш, къарлу Яндаров Юнади. Цо иштта тIаэца тигац Урус-Мартане Свобода улицагIа гонахьа шолха кирпичкий карташ а йолаш, 110 квадратни метр хулаш доккхий цIенош ший хилар а. Уж шийна хьалдеча болх беш хиннача а бIаргадайнача а наха дувцар харцде гIерт Юнади.

Ибрагимова Шаймас аьлар, се Юнадеца тоба лаь хиларах, айса цунах шейх лоархIаш хиларах чIоагIа дехке яьннай со. Сай бераша дуккха хIама эшшаше а, укханна (Юнадена кулг тIахьувкх цо) дуккхаза а 10—15 сом луш ахча тийннад аз, се а сай бераш а укхо «къематдийнахьа» ялсмала дигар дог доахаш. Юнадена Урус-Мартане цIенош деча болх беш хиннай из а. МоллагIа з Яндаров Юнаде деаьннар де кийча яр со, яхаш дувц цо. Ер мукъагIа ше шейх ва яхаш нах Iехабеш, наха тийшаболх беш воаллаш саг хиннав.

Юнади а Солса-Хьажий мурдий тоаба а гоама я сона, дынах тешараша ший даь даь Солса-Хьажа лоархIаш хиларца ког гIортолга а еш, дына хьехамашца нах Iеха а беш, уж шийна ахча тергаолча, болх бергболча боахаш тувлабеш хьавенача Яндаров Юнадена чIоагIгIа таIазар дар дех аз судагара, аьлар Ибрагимова Шаймас.

Яндаров Юнади шейх лоархIаш а, цудухьа цунна шоаш Солса-Хьажий мурдашеи ахча тийнна, балхаш даь хилар а бакъдеш къамаьлаш дир Коатар-Юртарча Исаева Туминшас, ИбрагимовгIар Хьамида, Сайд-Ахьмада, Малинта, ГамаригIовгIар Дашас, Iашата, Бума-тарча Цечоева Зинас, Урус-Мартанерча ИсраиловгIар Махьмуда, Кхоккас, кхычар.

ДIаяхача заман воча гIулакхашта духьала лоаттабеча кховсаме дика ка йоал цунна юкъе дуккхача а наха хьинаре декъа лоацаш хилча. Бакъда бахача наха юкъе хIанз а нийслу «сона фу гунахьа да» кха уйла яраш. Царех ба суде къамаьл даь, Урус-Мартанерча Свобода улицагIа баха Яндаров Юнаде лоалахой Исраилов Майрбики Цуцаева Миндаи. Шоашта Юнадех дола цхьаккха хIама ца ховчох дар цар дийцар. Бакъда Майрбика аьлар из «крепость» йолчахьа дIахо воалаш вацар ше аьнна. Цо йийца «крепость» Юнаде цIенош дар.

Кхы а вогIа да цхьаболча коммунисташа цу къовсама хьакъехьа шоай Уставни декхараш кхоачаш ца деш хилар. Парте член декхагийлава дына хари хьехамашта, дIаяхача заман воча гIулакхашта духьала хьалдз къовсам лоаттабе. Из декхар кхоачашдарех ва ала йиш яц «Горец» совхоза заготовитель вола Катаев Iарби. «Яндаров Юнади Солса-Хьажий вийна воI хиларах тарра ды лелабеча наха чIоагIа лоархIаш вар» — аьнна ше баь лоткъам суда хьалхашка эттача юхабаьккхар цо. Цу ца гIолла а доацаш Юнади ше дика саг хиларах лоархIаш вар, аьлар Катаева. Совхозе цхьана болх беш хилара тIагIолла шийна Юнади дика воваздше а, дына хьехамашца цо нах Iехабаь хиларах хIама алаизар цу коммуниста. Цул совгIа, из шейх а ваи яхачогIа дар цо дийца шеи Юнаден цхьана молаш хинизд яхар а. КПСС члена хила йоагIа позици яцар Катаева лаьцар.

ХIаьта совхоза партийни организаце (секретарь Б. Никаев) болхлошта юкъе боагIаш бола интернациональнии атеистически кхетам луш болх ца баь хиларца мара дашха йиш йолаш дац 12 шера цу совхоза кассир хиннача Яндаров Юнаде тахан вай вахарца тарлургдоаца гIулакхаш леладар, уж магийтар. Иштта мара дашха дагIаь из долла хIама ца гуш, ца ховш санна Урус-Мартана юрта Совет Iеш хинна хилар а.

Советски Конституце мукъалу ды лелабе, нагахьа санна ды лелабераша религиозни культех дола законодательство телха ца дой, нагахьа санна цар дына тIагIолла вай общества духьалара гIулакхаш ца леладой, кагирхой, бераш дына гIулакхашта юкъе ца увзе. Иштта хиннадац гIулакхаш Урус-Мартане. Из дика дийцар суде къамаьл даьча «Горец» совхоза коллективо общественни обвинитель ваь вайтача С. Умалатова. Болхлоша йсах, аьлар цо, Яндаров Юнади керте латтача Солса-Хьажий мурдий тоабас новкъарле ю тхона дахача а общественни къахьегача а. Дына хьехамаш доаржалу наха юкъе, из къаьстта Iаткъ кагирхой, берий мабоагIара бола коммунистически сакхетам хьахилара. Укх тIеххьарча шерашка белгалйоаллаш чIоагIгIа яьржай Солса-Хьажий мурдий тоаба, аьлар цо. Духхьал Урус-Мартане 400 гаргга саг ва цунна юкъе дакъа лоацаш. Уж дукхагIча даькъе тIехьабиса, общества болча пайдана хьегача къина юстарбувла, частнособственнически уйлаш йола нах ба. Совхоза болхлоша дех, аьлар Умалатова, Солса-Хьажий мурдий тоаба шоашта юкъера дIаяккхар, хIаьта цунна керте латтача Яндаров Юнаде законагIа доацаш леладаьча гIулакхашка хьежжа доагIаш дола таIазар дар.

Цудухьа района къахьегамхошта хьаштдар кхоачаш а деш, законагIа доацаш из тоаба вIашагIтохарах, дын хьехамца нах Iеха а беш, царгара ахча а кхыйола хIамаш а хьаийдарах, уж шийна балха лоаттабарах, общества духьалара уйлаш йоаржаеш, гIулакхаш леладеш хиларах Яндаров Iаддал-Хьамида Юнадена Урус-Мартановски района халкъа судо РСФСР Уголовни Кодекса 227 статьян 1 дакъагIа йоагIа исправительно-къахьегама колоне чувалла 5 шу ха техар, нах Iехабеш цо хьалдайта Урус-Мартанереи Грознереи шизш цIенош хьа а доахаш.

Ю. ЧАХКИЕВ,
тха спец. корр.

ДИКА ЛЕЙЗАР «ТЕРЕК»

Хьалха оаха хоам баь махиллара, 20 ноябре городе Соче дIайолаеннай хьалхарча лиге бовла бокъо яккхара «А» класса шоллагIча лигерча мастерий футболах ловзара финал.

12 сахьат даьлча «Центральный» яхача стадионе футболах ловза араьлар Фрунзера «Алга» яхеи Харьковера «Металлист» яхеи командаш. 90 минута лайзача цхьанна а командага совле йоацаш, счет 0:0 йолаш чакхъяьлар из матч.

15 сахьат даьлча цу стадионе ловза болабелар Казанерча «Рубинеи» Грознерча «Терекеи» командай футболисташ. РСФСР футбола Федераце соцамах цу матче котъяьнна команда 1974 шера республике чемпион хила езаш яр, «А» класса хьалхарча лиге бовла бокъо яккхара дIахьорча финале дакъа лацар доацаш.

Хьалхарча пхе минутах атакаш дукхагIа еш дикагIа ловзар «Рубина» команда футболисташ. Цхьабакъда цар атакаш йохайора шоаех бIубенна ловзача вай защитникаша. Цул тIехьагIа тIахъаьннагIа ловза болабелар «Терека» командацара спортсменаш.

Цхьаннена тIехьа вож а еш «Рубина» наIарашкахьа тIетеIIа атакаш е болабелар вай футболисташ. Казанерча спортсмений наIараш йолчахьа хьалха бургац тох Синькос, тIаккха Якушкина, цул тIехьагIа Михеева, Кавтарадзе, Желябовске. Хала да «Рубина» вратара. Казанера футболисташ а бац тIехьашка бовла дага. Каст-каста контратакаш ю цар. 19 минута йолаеннача хана «Рубин» командацарча № 6 йолча футболисто чIоагIа бургац тох «Терека» наIарашка. Из бургац штангах а кхийтте дIайода. Ши минут а ялалехьа кхы цIаькхаза а бургац тох цар вай наIараш йолчахьа. Цхьабакъда «Терека» вратарь сов фе хиларах хьачу ца тохаш йисар из.

ТIехь - тIехьагIа халагIа дар «Рубина» командана беррига низ ураоттабаь, тешшаме ловзача «Терека» футболисташта духьала отта.

ЦIаьхха махьарч тох стадионе «Ура!» яхаш. 30-ча минуте вай форварда Михеева «Рубина» наIарашка хьожаяь бургац, сов сихвеннача Казанерча команда футболиста Ушакова гIалат а ваьле шоай наIарий сетка чу тох «аьрдагIа» яьнна бургац. Вайчаргахьа совле а йолаш счет 1:0 хул.

54-ча минуте хоза яь комбинаци дика аьттув боалаш чакхйоал грозненций. 3 защитник а Iехаваь Гузенкос дIаенна бургац кхы хьем боацаш «Рубина» наIарашка чIоагIгIа чутох Якушкина. ТIаккха счет 2:0 хул.

Из бургац чутеха 12 минут ялалехьа судахочо «Терека» наIарашка хьожаю 11 метрови штрафной. ХIанз счет 2:1 я. Цхьабакъда минут а эшанзар вай форварда Якушкина Казанерча команда наIарашка юха бургац чутоха. Халахете а, из дIалархIанзар судахочо.

Халданза атакаш еш «Рубин» команда вратарага салаIийтац вайчар. Царех пайда баьлар. Дукха ха эшанзар грозненцашта счет 3:1 е. Из бургац Казанерча команда наIарашка чутехар Гузенкос 69-ча минуте.

Из матч чакхъяллалца «Рубина» наIарашкара хьабовланзар грозненски футболисташ. Шоай аьттув баьннача хана кхераме атакаш еш во ловзанзар Казанера спортсменаш а. Мадарра аьлча, футбол езараштa боккха салоIам хулаш хоза чакхъяьлар из матч.

Цу тайпара, «Терекax» хилар 1974 шера Российски Федераце чемпион. Вай командана елар футболах йолча Российски Федераце кубок, хIаьта футболисташта — чемпионий ленташи доше медалаши.

ХIанз 2 очко а йолаш финале хьалха я грозненски «Терек». ХIаьта цу дийнахьа лайзача Карагандерча «Шахтерен» «Янгиерен» командай футболисташта юкъе хинна матч чакхъяьлар цхьаннегахьа а совле йоацаш, счет 1:1 йолаш.

Селхан аргIанара матчаш хилар финалисташта юкъе. Грозненски «Терек» лайзар «Алгайца». Из сакъердаме матч чакхъяьлар счет 1:0 а йолаш. Фрунзера «Алга» котъяьлар. Укх тайпара лайзар вож командаш «Металлист» — «Шахтер» 1:3, «Янгиер»—«Рубин» 0:2.

АргIанара матчаш 25 ноябре хургья.

В. ГРУДИНИН,
тха спецкор (телефонаца).

Пайдане выставка

Дукха нах хул укх деношка «Красный молот» завода спорта Дворецa зале. Укхаза хьайийллай халкъа эшача товарий дIа-хьа лела выставка. Цига дакъа лоацаш я Ерригсоюзни массазарча павильона Къилбаседа - Кавказа филиал. Выставке да пхи бIаь тайпара наха эша товараш.

Йоккха моттиг дIалоац выставке пхьегIийн кухне лоаттаеча хIамайн отдело, иштта цига да барзкъаш, кога гIирс, бераша ловзаю хIамаш, культурно-бытовой товараш, кхыдараш.

Выставка керттера декхар да наха чIоагIагIа хоатташ дола товараш малагIаш да а хайна. Нохч-ГIалгIайчен промышленносте дукхагIа уж арахецилга а мах беча организацешка уж дохкилга а вIаштIехьдаккхар.

Выставка балха юкъе дакъа лоацаш ба республика заводий, фабрикий, оптови базай, мах беча организацей викалаш.

Я. БУБНЕНКО.

ТАХАНИ КХОАНЕИ ХУРГДА

23 НОЯБРЬ

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 9.00, 11.00. Болх беш да берийн кагирхойн «Заманхо» яха кинотеатр. 13.00. Кино артистаца Васильев Васнлеца творчески вIашагIкхетар. 14.00. Халхарий зал. «Коталоний чам байзача» яха фашистски Германел советски халкъ котдаьнна 30 шу дизара хетаяь тематически сайре. 18.00. КIиранденна лектори. «КПСС XXIV съездо социализм дегIаенача хана къамаш дегIадахкарахи гаргалхарахи» яха лекци. Цул тIехьагIа тематически киноаш хьожкар. 19.00. ДIалокх «Интер» яхача вокально-инструментальни ансамбло.

Химикий культура Дворец. 10.00. «Бригантина» яха клуб «Iалами фантазни» яха выставка. 11.30. Бераштa лаьрхIа утренник. 17.00. Духовой оркестра «Дукхаеза ашараш» яха выступлени. 18.00. «Прометей» яхача клубе вальса сайре.

«Красный молот» завода культура ЦIа. 17.30. «ДоттагIалеи вIашн гIулакхаш леладареи наькъагIа» яха кинообозрени.

Пролетбата цIерагIа культура ЦIа. 13.00. Саг яхараи йоалаяраи торжественно регистраци яр. 15.00. Болх беш да «Орленок» яха берий кинотеатр. 20.00. ДIалокх вокально - инструментальни ансамбло.

24 НОЯБРЬ

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 9.00, 11.00. Болх беш да берийн кагирхойн «Заманхо» яха кинотеатр. 10.00. Б. Зязикова «Турпала вахарцара ийс ди» яхача книжках йола беседа. 13.00. «Ровесник» яха клуб. ХIанзарча баьнии халхарах «Хьакхайка бокъо я сона» яха беседа. 14.00. Йоккха зал. «Интер», «Химик», «Одержимые», «Алый парус», «Лира», «Радуга», «Эврика» яхача вокально-инструментальни ансамблий «Комсомольски илли» яха фестиваль.

Химикий культура Дворец. 10.00. Бераштa лаьрхIа ловзараш, массовкаш. 11.00. «Ручеек» яха кинотеатр. «Мехка гIолла» яха кинофестиваль. 12.00. Волейболах йола спортивни яхьаш. 18.00. «Тха кIира» яха радиожурнал. 19.00. Эстрадни музыка сайре.

Пролетбата цIерагIа культура ЦIа. 12.00. Болх беш да «Орленок» яха берий кинотеатр. 20.00. ДIалокх вокально - инструментальни ансамбло.

«Красный молот» завода культура ЦIа. 11.00. «Вахар санна дола шу» яха Ф. Энгельса вахарах балхах хетаяь беседа. 12.00. Болх беш да «Космонавт» яха берий кинотеатр. 17.00. Берий художественни самодеятельноста коллектива концерт.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

23 ноябрь

I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. IуйрийнаIа гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — Босбола телевидени. Иштта да из е иштта дац? 10.00 — Дайноаной, шоана. 10.30 — СССР-а художества Академе члений произведеней выставка. 11.00 — «IуйрийнаIа почта» яха музыкальни программа. 11.30 — Босбола телевидени. «Поэзия». Петрарка. 12.00 — Музыкальни вахара кердадараш. 12.45 — «УнахцIено». Iилмай-популярни программа. 13.15 — Босбола телевидени. Концерт. Ленинградера передача. 14.00 — Короткометражни художественни фильмаш. 14.45 — БIаргагур — теша хала дар. 15.45 — Босбола телевидени. Мультфильмай программа. 16.15 — Телевизорашка хьожарий хаттарашта жоп лу политически обозревателa Жуковс. 17.00 — Босбола телевидени. Хоккеих йола СССР-а чемпионат. Ленина цIерагIа йолча Центральни стадиона спорта дворецера трансляци. 19.15 — Байкало-Амурски машдоикъ буллача наьха гIулакхаш. 19.45 — «Илли-74». 20.20 — Телевизиони театр миниатюр «Ах цIенхаштта». 21.00 — «Ха». Информациони программа. 21.30 — Босбола телевидени. Оперетта езаш бараштa. 22.30 — Босбола телевидени. Художественни гимнастиках йола интервидене кубок. Софиера передача. 23.30 — Кердадараш, передачай программа.

II ПРОГРАММА

17.00 — Сийлахь-йоккха котало яьккха 30 шу да. «Май бутт бариз» яха художественни фильм.

24 ноябрь

I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. Бераштa йола IуйрийнаIа гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — Босбола телевидени. «Гургал бетта сахьат». 10.00 — Советски Союза гIулакх деш ва. 11.00 — Босбола телевидени. Дешархой викторина I-гIча туре хаттарашта дола жопаш. 12.00 — «Музыкальни киоск». 12.30 — Босбола телевидени. «Юртара сахьат». 13.30 — Босбола телевидени. «Снегурочка» яха художественни фильм. 15.00 — Дунен халкъашта юкъера панорама. 15.30 — Босбола телевидени. «Кантри мюзик шоу» яхача Американски фольклорни ансамбла концерт. 16.15 — Миштa кхоачашду социалистически декхараш. «Трансмаш» яха завод (гIалгIай меттала). 16.25 — «Советская Россия» яха газет, «Юртара вахар» яха газет аьнна дола фильмаш. 16.45 — Босбола телевидени. Книжкай тика. 17.30 — Босбола телевидени. Классически ашарий концерт. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Босбола телевидени. Социализма байракха кIал. Монгольски халкъа революциони парте Центральни Комитета Хьалхарча Секретара Монгольски Халкъа Республика Сийлахь-йоккхача халкъа Хурала Президиума председатела новкъост Цеденбала Советски телевиденена еина интервью. 18.40 — Босбола телевидени. «Кинонийкъбархой клуб». 19.40 — «Революце баьраш» яхача дуккха серийни телевизиони художественни фильма премьера. «ТIем тIа» яха 3-гIа фильм. 21.00 — «Ха». Информациони программа. 21.30 — Спортивни программа. 1. Боксах йола СССР-а кубок. Алма-Атера передача. 2. Босбола телевидени. Художественни гимнастиках йола интервидене кубок. 23.15— Кердадараш. Передачай программа.

II ПРОГРАММА

15.30 — Сийрда Ше парус. ЙоккхагIа йолча классашка дешабагIараштa йола программа. 16.00 — Документальни фильм. 16.15 — Мультфильм. 16.45 — Сийлахь-йоккхача котало 30 шу да. «Западне» яха художественни фильм. 19.30 — Концерт.

РАДИО

23 ноябрь

6.00 — Москва. 6.30 — «Юртара вахар» (нохчий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — «Къонал» яха радиовыпуск (эрсий меттала). 8.55 — Ашараш. 13.00 — Фашистски Германи эшаяь 30 шу дизарга «Нажа къу» яха Бокова дувцар (гIалгIай меттала). 13.20 — Ашараш. 13.30 — «Новатор» яха радиоклуб (эрсий меттала). 14.00 — Социализма мехкашка. ДоттагIлено даь доккхий динаш. «Монгольски Халкъа Республики дIахкайкаяь 50 шу дизарга» яха беседа (гIалгIай меттала). 14.30 — Металлургах Григорий Щербаковх йола Василий Власенко очерк (эрсий меттала). 14.55 — Ашараш. 16.15 — Микрофона хьалхашка ба моттигера илланчий (эрсий меттала). 16.00 — «Кавказа Iуйре» яха радиожурнал.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллеи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан з йоацаш, малхбоалехьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш ха хилеи фегара температура республике гIолла 7—12, Грозне 8—10 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу. Кхоанеи ломмеи температура бийсашка 1 — 6 градус йIовхал йолаш, йийкхача 2 градус йIовхалгара 3 градус шелалга кхоачаш, деношка 5—10 градус йIовхал йолаш хила тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

ТХА АДРЕС: 364051 г. Грозный, Ленина улица 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара—3-34-38; партийни вахарен культуран отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отделеи бухгалтереи — 2-80-71.

НАШ АДРЕС: 364051 г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии—2-80-71.

Газет арадувл шинарен ереи шеаттеи деношка.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект 7/84. Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84. Заказ № 11063.